

20 години INFOсвят НАЦИД

През 2014 г. „INFOсвят“ навършва 20 години. Това е най-масовият информационен продукт на НАЦИД и същевременно е изданието с най-дълга история.

Бюлетинът започва да излиза през 1994 г. под името „Информационен свят“. Първоначално се публикува на всеки два месеца във фиксиран обем от 32 страници. Насочен е към широк кръг читатели с интереси в областта на науката, промишлеността, икономиката и опазването на околната среда. Разпространява се безплатно.

С течение на годините изданието променя своя облик, а съдържанието му постепенно се профилира към развитието на образованието и науката. Материалите се подготвят от висококвалифицирани експерти въз основа на реномирани чуждестранни източници. На страниците му присъстват новостите в моделите на управление и структурата на системите за образованието и науката, изграждането на интегрирано Европейско пространство в тези сфери; тенденциите в научно-технологичната политика, приложението на информационните системи и инструменти в образованието и науката, връзките между науката и индустрията, бенчмаркингът – най-добрите практики и др.

От 2011 г. „INFOсвят“ се обособява в две серии: „Училищно образование и младеж“ и „Висше образование и наука“, които се публикуват на тримесечие.

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНЦЕПЦИЯ ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	5
СИСТЕМИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В АВСТРИЯ	10
ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ (СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ)	17
РЕФОРМА НА СТУДЕНТСКИТЕ СТИПЕНДИИ ВЪВ ФРАНЦИЯ: ПОДОБРЯВАНЕ НА СИСТЕМАТА В ДВЕ СЪПКИ	22
ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В ХЪРВАТИЯ	26
КРИТЕРИИ ЗА ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА ТАЛАНТЛИВИ СТУДЕНТИ ОТ ФОНДАЦИЯ „КОНРАД АДЕНАУЕР“ В ГЕРМАНИЯ	33
ЦИФРИ И ФАКТИ	37
НАЦИОНАЛНИ ТАКСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В СТРАНИТЕ ОТ ЕС ПРЕЗ 2013 - 2014 ГОДИНА	37

Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни източници.

Редакционен съвет:
Ваня Грашкина, Валентина Славчева,
Мария Стоянова

Отговорен редактор:
Мария Стоянова
Стилов редактор:
Нели Колева

Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 61
e-mail: requests@nacid.bg

ISSN 1314-8958

СИСТЕМИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В ЕВРОПА

КОНЦЕПЦИЯТА ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Финансирането на висшето образование е тема на редица политически дискусии, в които взаимните връзки между финансиране, справедливост, достъп и ефективност са обсъждани многократно. В дневния ред на ЕК за модернизирание на висшето образование се подчертава необходимостта от споделяне на разходите. Това означава, че страните членки „трябва критично да изследват съществуващия микс от студентски такси и схеми за подпомагане в светлината на действителната им ефективност и справедливост“ и да го насочат към положителна норма на възвръщаемост, обосноваваща увеличаването на инвестициите във висшето образование. Въпросите, отнасящи се до таксите за обучение и студентските заеми набират популярност както по идейни, така и по технически причини. Те се разглеждат като по-справедливи, защото изплащат част от разходите на хората, които всъщност ще спечелят от образованието, а не на всички данъкоплатци. Таксите за обучение може също да помогнат за подобряване на качеството и управлението на университетите и за засилване на мотивацията на студентите.

Идеята за споделяне на разходите среща и много критики, според които таксите и другите форми на споделяне на разходите могат да ограничат достъпа до висше образование, особено за студентите от слабително социално-икономически групи. Това означава, че въпреки бързото развитие на висшето образование, студентите от социално слабителни групи не са достатъчно представени в него.

Аргументи за споделяне на разходите

Разбирането за „споделяне на разходите“ е свързано с въпроса „кой трябва да плаща за висшето образование“, когато публичното финансиране е ограничено. Ако нарастващото търсене на висше образование не е придружено от съответен растеж на ресурсите, това поставя под въпрос качеството на висшето образование, което е ключов елемент в националните стратегии за създаване на икономика на знанието. Висшето образование е само една от многото обществени сфери, които изискват по-големи публични инвестиции, поради което всяко общество изпитва необходимост да компенсира част от инвестициите чрез увеличаване на приноса на лицата, които получават преки персонални ползи от висшето образование – студентите и/или техните родители.

Оценяването дали и доколко студентите трябва да споделят издръжката на висшето образование изисква анализ на разходите и ползите за обществото и за отделния студент. Обобщените прегледи обикновено показват както паричните, така и непаричните разходи и ползи от персоналните и публичните инвестиции във висшето образование.

Персоналните разходи включват таксите за обучение и възможните други разходи на студентите, докато публичните разходи се отнасят до публичното финансиране на университетите, подкрепата за студентите и нереализирания национален ефект. Персоналните ползи включват по-високи бъдещи заплати, по-малко безработи-

ца, личен статут, по-добри условия на работа и др.

Обществените ползи от висшето образование се отнасят до по-високи данъчни приходи, гъвкава работна сила, по-голямо социално сближаване и др.

Изследванията, които измерват паричните ползи за образованието, като цяло показват значителни персонални и социални норми на възвръщаемост на инвестициите във висшето образование. В тях се посочва, че надбавките към заплащането на завършилиите в сравнение с тези, които имат само средно образование, варира между 5% в Швеция и Дания до около 14% във Великобритания и 20% или повече в Полша, Португалия и Чехия. Нивата на възвръщаемост обикновено са малко по-ниски за обществото, защото правителствата плащат повечето от разходите за висше образование. Следователно, ако обществото и студентите заедно печелят от висшето образование, справедливо е заедно да плащат част от разходите.

Аргументът за увеличаване на персоналните вноски и за поделение на разходите не е еднакво силен във всички ситуации. Съществуват значителни различия между отделните страни и/или студенти. В скандинавските страни например на пазара на труда премията към заплащането (wage premium) на висшистите е сравнително малка. В други страни няма подходящи системи за финансова подкрепа на студентите, за да могат да си плащат текущите разходи за висше образование. Освен това студентите в неравностойно социално-икономическо положение са по-малко склонни да инвестират във висшето образование, тъй като се очаква да получат по-малка семейна подкрепа и поемат повече риск. Това налага по-високи субсидии за гарантиране на достъпа на бедните студенти до висше образование.

Недостигът на публични ресурси, както и фактът, че отделните студенти също имат силен (финансов) интерес от получаването на степен, са аргументи, които карат много правителства и политици все по-

често да разчитат на политики за споделяне на разходите в областта на висшето образование.

Концепция за споделяне на разходите

Споделянето на разходите е концепция, според която правителствата постепенно изместват по-голяма част от тежестта на разходите за висше образование от държавния бюджет към студентите и техните родители. Споделянето на разходите отразява тенденцията за привличане на повече частни ресурси от студентите и родителите във финансовия микс на висшето образование.

Прилагат се различни форми на споделяне на разходите:

- Въвеждане или увеличаване на таксите за обучение. В широк смисъл може да се включват и други видове такси (такси за регистрация, такси за изпити или задължителни вноски за студентски съюзи).
- Въвеждане или увеличаване на ролята на студентските заеми - например чрез разширяване на допустимите целеви групи, увеличаване на сроковете на получаваните заеми или увеличаване на лихвата.
- Намаляване на ролята на безвъзмездната помощ и стипендиите - например чрез намаляване на групите, отговарящи на условията, намаляване на определените суми (или на компенсирането на инфлацията), намаляване на периода на получаване - или дори премахването им.
- Намаляване на ролята на финансовата подкрепа за родителите на студентите - семейни помощи или данъчни облекчения за родители с деца, които учат.
- Увеличаване на възможностите на студентите да работят срещу заплащане по време на следването.
- Нарастване на частните гарения за висшето образование - например като се позволява на частни висши училища да предлагат официално степени или да се разреши на публичните институции да определят квота за прием на самостоятелно финансирани студенти.

Международни политики за споделяне на разходите

Нарастване на студентските такси

От гледна точка на споделяне на разходите се наблюдават широки тенденции на политиките в света. Открояват се няколко групи страни:

- **В които са въведени и се въвеждат такси за обучение за редовните студенти.** Типични примери са Австралия (1989 г.), Нова Зеландия (1990 г.), Великобритания (1998 г.), Австрия (2001 г.) и Германия (2005 г.). Други страни в тази група са Бразилия, Китай, Унгария, Кения и Танзания. Напоследък дори в голямата група на страните от Централна и Източна Европа, Латинска Америка, Югоизточна Азия и Африка, където висшето образование е традиционно безплатно, се въвежда личното участие особено на заочните студенти.
- **В които се увеличава стойността на обучението.** В страните, където таксите за обучение са въведени отдавна, тяхното равнище постоянно расте през годините. Типични примери са Австралия, Канада, Индия, Мексико, Холандия, Португалия, Великобритания и САЩ. Нивата на таксите за обучение в тези страни се увеличават по-бързо от ръста на инфлацията. Между 1981 и 2011 г. в американски държавни университети техният ръст е 368%. В Холандия таксите за обучение са увеличени от 450 евро през 1985 г. до 1771 евро през 2012 г. В Англия, след въвеждането на такси за обучение от хиляда паунда през 1998 г., те достигат до 1225 паунда през 2001 г., а след 2006 г. институциите за висше образование имат право да въвеждат до 3225 паунда за една академична година. От 2012-2013 учебна година всички институции могат да определят размер на таксите до 9 хил. паунда годишно.
- **с диференцирани нива на таксите за обучение.** Диференцираните такси са традиция в САЩ, Канада, Чили, Южна Ко-

рея, Филипините и Япония. В някои страни те са въведени наскоро - Китай (1997 г.), Австралия (1997 г.), Нова Зеландия (1999 г.) и Великобритания (2006 г.). Най-често диференцираните такси се основават на разходите, качеството и популярността на програмите, но в някои случаи, както е в Австралия, се включват и очакваните бъдещи доходи на завършилите.

- **В които таксите за обучение се определят за конкретни целеви групи.** Някои правителства напоследък допускат висшите училища да приемат определен брой студенти или конкретни целеви групи на базата на пълна такса. Това означава, че студенти, които не преминават процедурите за подбор в публично финансираните висши училища, могат да участват във висшето образование, като плащат таксите за обучение. Такива „двулентови“ такси за обучение са често срещани в Австралия, Китай, Египет, Етиопия, Унгария, Кения, Литва, Полша, Румъния, Русия, Танзания, Уганда и Виетнам. В Австралия (от 1998 г.) и Русия (от 2000 г.) в редовната форма на обучение университетите могат да допускат срещу заплащане до 25% от общия им прием, когато всички налични публично финансирани места са запълнени.
- **В които се въвеждат такси за обучение за заочните студенти.** Тази тенденция се разраства в Централна и Източна Европа, Латинска Америка и Африка. Полша е изключителен пример, където над 50% от студентите са в заочно обучение. В Словения (30%) и Унгария (12%) се наблюдава подобна тенденция, но поради демографското развитие в тези страни е възможно техният брой да е намален.

В някои страни съществуват или се появяват с течение на времето комбинации от различните политики.

В голям брой страни все още е запазен традиционният принцип за „безплатно дър-

жавно висше образование". Така е в Южна, Централна и Източна Европа, Африка и Латинска Америка. Например нито един аржентински университет не използва правото да въвежда такси за обучение, а в Бразилия предложението за въвеждане на такси за обучение за заможните студенти е отхвърлено през 2011 г. В Дания, Финландия, Норвегия и Швеция не съществуват такси за обучение на собствените студенти, защото висшето образование принадлежи към социалния пакет, който се плаща чрез високи нива на данъчно облагане.

В Ирландия, Унгария, Шотландия и Австрия наскоро са премахнати таксите за обучение за редовните студенти. През 1999 г. шотландското правителство заменя таксите за обучение с вноска за дарителския фонд на завършилите студенти. През 1995 г. ирландското правителство анулира таксите. През 1998 г. Унгария премахва платеното обучение за редовните студенти, които са приети през 1994 г.

Нарастване на студентските заеми за сметка на субсидиите

Вторият начин за поделение на разходите се извършва чрез намаляване на субсидиите за студентите и техните семейства. Днес студентите трябва да разчитат повече на студентски заеми или собствени ресурси, отколкото на безвъзмездни помощи и стипендии. Ползването на кредити предполага, че персоналните разходи са по-високи от субсидиите, тъй като студентските заеми трябва да бъдат върнати, а субсидиите в общия случай не се връщат. Заемите включват също разходи за администрация, субсидиране на лихвите, както и разходи при неизплащане. Освен това се счита, че заемите имат негативно въздействие върху достъпа на студенти от семейства в неравностойно положение, докато субсидиите биха могли да помогнат да се разшири достъпът до висше образование чрез намаляване на социално-икономическото неравенство.

Студентските заеми имат дългогодишна традиция в редица държави като Австралия, Австрия, Канада, Холандия, САЩ, както и в няколко азиатски страни. Те създават финансова възможност за студентите освен грантовете, стипендиите и другите форми на помощ. През последните години в много от тези страни дялът на разходите, които могат да се покрият чрез заеми, се увеличава. Това е така, защото растящата стойност на обучението и разходите за издръжка се компенсират чрез дела на заемите от националната подкрепа на студентите. В скандинавските страни студентите се разглеждат като финансово независими, поради което дялът на студентските кредити е сравнително висок.

През 90-те години се наблюдава тенденция към въвеждането на студентски заеми в страни, където те не са съществували преди, което се дължи на ограничените публични средства и нарастващото акцентиране върху персоналната възвръщаемост на висшето образование. Примери са Германия (2006 г.), Франция (1991 г.), Великобритания (1991 г.), Унгария (2001 г.), Полша (1998 г.), Словения (1999 г.), Русия (1999 г.), Хонконг (1998 г.), Индия (2001 г.), Египет (2002 г.), Кения (1991 г.) и Южна Африка (1994 г.). Франция и Словения са типични примери за страни, в които кредитните програми разчитат в значителна степен на частните банки, чиито условия за погасяване са привлекателни за студентите. В Германия с въвеждането на такси за обучение през 2006 г. са предприети редица инициативи за студентски заеми, най-вече за ограничени групи студенти.

В някои страни като Канада, Холандия, Великобритания и до известна степен в САЩ студентските заеми заменят съществуващите субсидии и стипендии. От 2013 г. в Холандия е въведена изцяло кредитна система за магистърските програми.

Студентските заеми варират по отношение на целевите групи и възможностите за погасяване. Опциите за погасяване може да включват фиксирани или гъвкави периоди,

фиксиран или гъвкави погасителни вноски, както и вариации в размера на начислените лихви. Тези характеристики могат силно да повлияят върху привлекателността на студентските заеми. В много страни студентските заеми са „конвенционални“, с точни условия за погасяване и висок лихвен процент. Напоследък привличат внимание по-гъвкавите възможности за погасяване на заемите. С т.нар. „условни заеми“ (income-contingent loans) завършилите студенти изплащат дълга си като процент от доходите. Така например в Австралия и Великобритания погасителните вноски автоматично се изтеглят от брутната заплата през данъчните органи или работодателите. Чрез такава система завършилите изплащат бързо заемите, ако доходите им са сравнително високи. Условните заеми изискват добра организация на данъчната система или механизъм за събиране на дългове. В Холандия конвенционалните заеми включват опция за погасяване въз основа на доходите за завършилите студенти с ниски доходи.

От икономическа гледна точка заемите са най-справедливият начин за подпомагане на студентите, но създаването на „дружелюбни“ системи за студентско кредитиране не гарантира, че те действително ще намалят заемите за приемливи. Студентите често не са склонни да взимат заеми, както е във Великобритания, Дания, Холандия, Франция, Словения и Филипините. Възможно е да има култура на избягване на дълга, което в днешно време се приема като бягство от дълг. Установено е обаче, че има групи от студенти, които показват, че са най-склонни да поемат дълг и разчитат на студентските заеми, за да покрият разходите си за обучение.

Източник:

International Experiences with Student Financing - Tuition fees and student financial support in perspective
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/03/31/international-experiences-with-student-financing-tuition-fees-and-student-financial-support-in-perspective.html>

Косвена подкрепа и собствени ресурси на родителите и студентите

В много страни се счита, че след завършване на средното образование учащите младежи са законно или морално зависими от родителите си. Това се отнася за западноевропейските страни като Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Франция, Италия, Португалия и Испания, за повечето страни от Централна и Източна Европа, както и за Африка, Азия, Латинска Америка, Австралия, Канада и САЩ. В резултат на увеличаването на разходите, свързани с образованието, в това число разходите за живот, финансовата тежест върху родителите нараства, особено когато разходите не се компенсират с безвъзмездни средства и заеми. Ето защо в много от тези страни родителите получават непряка помощ под формата на семейни или данъчни облекчения. Схемите за подпомагане обаче често са сложни, а данъчните облекчения понякога предлагат по-големи ползи за семействата с по-високи доходи. Освен това родителите не винаги могат да предадат своите предимства на децата си. Ако не се считат косвените ползи, приносът на родителите расте значително в много страни поради това, че или публичните разходи не следват темпа на нарастване на разходите за обучение, или защото подкрепата за студентите става все по-ориентирана към заеми и родителите искат да предпазят децата си от натрупване на висок дълг.

Друга тенденция е студентите да търсят работа на непълно работно време, за да си помогнат за покриване на разходите за образование и да избегнат студентските заеми, като същевременно си осигуряват по-висок жизнен стандарт. В много страни до 80% от студентите, освен че работят на непълно работно време, поемат и повече часове работа.

М. Стоянова

СИСТЕМИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В АВСТРИЯ

В Австрия важи принципът, че всеки трябва да има шанс за висше образование. Затова за финансово по-слабите семейства са на разположение различни опции за подпомагане - от жилищна помощ до стипендия.

Около 600-1000 евро на месец са необходими на един студент в Австрия, така че да може да покрие разходите си. Сумата включва необходимите всекидневни разходи, учебните материали, студентския живот.

При тази голяма сума е важно, когато се планира следването, да се имат предвид всички възможни източници на финансиране и така да се състави удачния финансов микс.

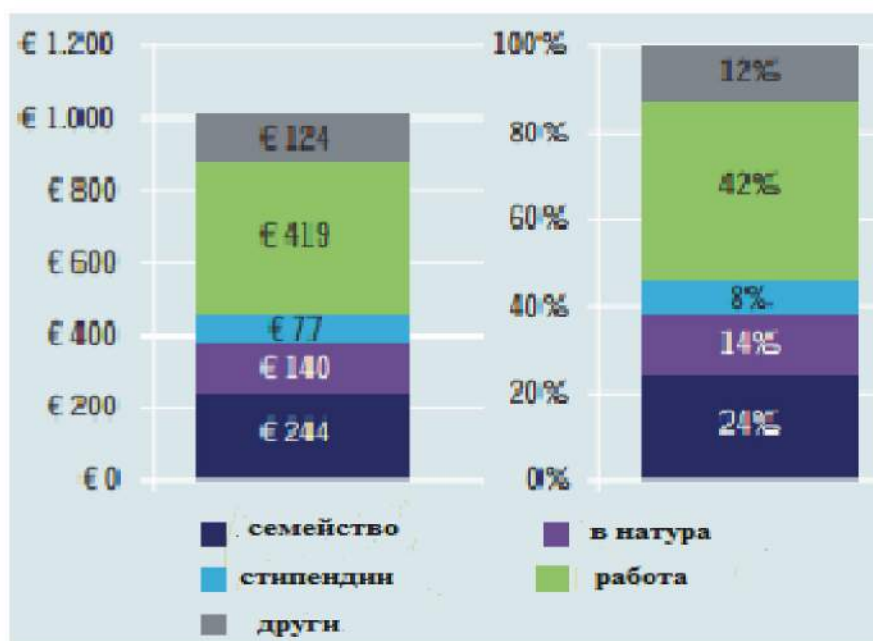
крепа от дома, понякога с безвъзмездна помощ се включват също така бабите и дядовците. Дори 20 евро на месец може да са от полза. С още по-голяма сила това важи и за месечното подпомагане с хранителни продукти (т.е. в натура), което всъщност е 14% от средното студентско финансиране.

Държавна помощ за семейството

Семейна добавка/помощ

По време на следването студентите, или по-скоро родителите им, имат право на семейна помощ/добавка. Тя е допустима при

Източници на доходи за студентите през 2011 година

Както се вижда от таблицата, основните източници на доходи са родителите и студентският труд на непълно работно време.

Родителите/семејството

Средно 244 евро получават месечно австрийските студенти от своите родители/семејството. Подпомагането варира от семейната добавка/помощ в размер на 130 евро до пълното финансиране на всички разходи.

За да се получи възможно най-голяма под-

следните условия:

Право на семейна помощ имат родителите, които са:

- австрийски граждани с постоянно местожителство или обичайно пребиваване в Австрия;
- чужди граждани, които имат разрешение за пребиваване или са получили убежище.

В случай че се получава подобна помощ от чужбина, правото на тази се губи. Ако помощта от чужбина обаче е по-ниска, отколкото в Австрия, австрийските граждани може да получат компенсаторно обезщетение по реда на Закона за семейните обезщетения.

Право на семейна помощ съществува само ако:

- студентът принадлежи към домакинството на лицето, подало молбата за семейна помощ;
- издръжката на студента се осигурява главно от същото лице;
- друго лице няма претенции за семейна помощ за студента.

Студентът не трябва да пребивава изцяло или предимно в чужбина, с изключение на ЕС и ЕИП (Европейското икономическо пространство). Въпреки това, ако се докаже професионално обучение в чужбина и правотоимащото лице допринася основно за издръжката, тогава то има право на семейна помощ.

Възрастово ограничение по отношение на семейната добавка:

След определена възраст правото на семейна добавка изтича. Стимулиране има само за студенти:

- в професионално обучение;
- завършили професионално обучение - за срок от три месеца след приключване на обучението, ако през този период не заемат гражданска или военна служба, или са в подготовка за обучение;
- за времето между завършването на обучението или службата и започването или продължаването на професионално обучение, ако то е започнато или възобновено във възможно най-кратки срокове.

По изключение семейната помощ може да бъде удължена, ако:

- настъпи инвалидност поради непредвидено или непредотвратимо събитие (например заболяване);
- се докаже обучение в чужбина.

Какво трябва да имат предвид студентите:

Семейната добавка е една от най-добрите (частични) възможности за финансиране при условие, че:

- смяна на направлението е позволена само два пъти, и то след два пълни семестра (т.е. в началото на третия);

За смяна не се считат:

- нова специалност в същото направление;
- смяна не по вина на студента (например трайни увреждания в спортна специалност);
- преход към нова учебна програма;
- промяна на мястото на следване за същата специалност.

Право на семейна помощ имат и студентите (или по-скоро родителите им), които вече са работили и след това започват да следват при условие, че не са навършили 26 години.

Лимит на доходите за студенти

Облагаемият доход на студент е с ограничение до 10 хил. евро за една календарна година и представлява brutният доход, намален с осигуровки, разходи за реклама, допълнителни и извънредни разходи.

В изчислението не се включват: приходите, получени преди или след периода, за който студентът има право на семейна помощ; заплатите на чираците/стажантите; пенсията за сираци; освободените от данъци доходи (например студентските стипендии); 13-а и 14-а заплата.

Студентските справки трябва редовно да се предоставят за отчет в данъчната служба. В зависимост от тях може да се възстановяват суми или да се налагат глоби.

Държавни помощи за студентите

Около една пета от всички студенти получават държавни помощи. В зависимост от вида помощ се определят и условията, на които студентите трябва да отговарят, за да могат да кандидатстват за нея. Държавните помощи могат да бъдат:

Безвъзмездна помощ/социална стипендия

В Австрия родителите са задължени по закон да подкрепят децата си, до "постигане на способност за самоиздържање" (т.е., докато започнат да получават достатъчно собствен доход). Същевременно всеки, който иска да учи и има необходимите предпоставки, трябва също така да има възможност и успешно да завърши. За целта е създадена безвъзмездната помощ/стипендия за студенти. Тя се предоставя, когато родителите и студентите не са в състояние да финансират адекватно разходите по следването.

Помощта е предвидена основно за австрийските студенти. При определени условия шанс имат също и студенти от страните от ЕИП. Две са предпоставките за получаването на тази помощ - "социална необходимост" (ниски доходи, семейно положение и големина на семейството) и "добър академичен успех".

Необходими условия са:

- за първия или първите два семестра студентът да е записан като редовен студент, след което да представи доказателство за академичен успех, т.е. справки за взетите изпити и оценки;
- следването да е започнато преди 30-годишна възраст;
- следването да е първо за студента и направлението да не се променя повече от два пъти.

Помощта обикновено е между 60 и 8148 евро на година и се изплаща в рамките на

дванадесет месечни вноски - т.е. най-ниската месечна помощ е 5 евро, колкото всъщност е и самата процедура по кандидатстване. Максималната месечна сума обаче е най-малко 475 евро, а в зависимост от висшето училище може да достигне 679 евро.

При получаване на стипендията трябва да се съблюдава лимитът на дохода, който е в размер на 8000 евро за една календарна година. Който печели повече, например от доходна работа, получава намалена със същия размер стипендия. Студентите с деца могат да печелят повече, като за тях границата се вдига с най-малко 2762 евро за дете годишно. При изчисляването, от брутния доход се приспадат вноските за социално осигуряване, както и 192 евро на година (фиксирана ставка) от допълнителни разходи и рекламни такси.

Като приходи се считат средствата от: пенсии (за сираци), обезщетения за безработица, обезщетения за болест, социално подпомагане, подпомагане при безработица или обезщетения за деца.

Жилищна помощ/добавка за жилище

В допълнение към безвъзмездната помощ, помощта за жилище е възможност да се спестят поне някои от разходите за образование. Тя се изплаща от всяка провинция в Австрия, но критериите за отпускането ѝ понякога са много различни. Обикновено се предоставя на лица с ниски доходи, между които често се включват и студенти - понякога дори и такива, които живеят заедно в една квартира (Wohnungsgemeinschaft - WG).

Стипендия за професионален опит

Освен общата социална стипендия, има възможност и за получаване на т.нар. стипендия за професионален опит. Тази форма на подкрепа за студентите е от интерес само за тези, които вече са работили преди началото на следването си.

Право на подобна финансова помощ имат

само студенти, които са били най-малко четири години преди следването си „на самоиздръжка“. Това означава, че са работили в продължение на поне четири години и са имали годишен брутен доход от 7272 евро (без социалното осигуряване). При започване на следването си тези студенти трябва да са най-много на 29 години, ако са работили точно четири години. Ако са работили пет години, възрастовата граница се вдига с една година - до максимум девет години работа и 34-годишна възраст. Евентуална военна или гражданска служба също се счита за време „на самоиздръжка“.

Тази стипендия има предимството, че размерът ѝ не зависи от финансовото положение на родителите. Дори да са милионери - ако студентът е работил в продължение на най-малко четири години и е заработвал най-малко 7272 евро, той може да я получи. Трябва само да докаже подходящ академичен успех през семестъра и да спазва изискванията относно смяната на направлението.

Най-високата възможна сума за тази стипендия понастоящем е 679 евро на месец, т.е. 8148 евро годишно. За студенти с дете се увеличава с 67 евро на месец.

Сумата може да бъде намалена при:

- съответни собствени приходи (когато лимитът е превишен);
- разумна издръжка (при разведени съпрузи);
- ако студентът е под 26 години (има право на семейни и детски надбавки - до 2443 евро годишно).

Стипендия за завършващи студенти

Стипендията е за тези студенти, които са във финалната фаза на обучението си и през последните четири години са работели на половин работен ден най-малко три години. Времето за майчинство и отглеждане на деца също се признава. При получаването на тази стипендия лицето не трябва да е на повече от 40 години.

Тази финансова подкрепа може да се по-

лучи при следните условия:

- студентът трябва да е във фаза на завършване - т.е. в рамките на следващите 18 месеца в допълнение към дипломната работа трябва да остават максимум 10 часа лекции или 2 изпита, респективно - 20 часа или 4 изпита, ако няма дипломна работа;
- следването да е редовно;
- не се разрешава и друго (успоредно) следване или еквивалентно обучение;
- през последните четири години студентът да е бил на половин заетост най-малко три години;
- през последните четири години студентът да не е получавал безвъзмездна помощ/стипендия;
- стипендията е за студенти с австрийско гражданство или равноправни чужденци.

Стипендията е само за бакалаври и магистри, докторантите не я получават.

Максималният срок за получаване на стипендията е шест месеца. Ако се докаже, че дипломната работа е изключително обширна или отнема много време, периодът на допустимост може да се удължи с още шест месеца. Във всеки случай, стипендията се дава до завършване на следването.

Размерът на стипендията зависи от трудовата заетост. За студенти, които са били на пълно работно време (най-малко 35 часа на седмица), тя е 1040 евро на месец. При заетост 75% (под 35 часа на седмица, но поне 25 часа) - 725 евро.

При променливо ниво на заетост се изчислява средната стойност. За самостоятелно заетите студенти съществува друг регламент.

Ако студентът получава пари по други направления, като например обезщетения за безработица или майчинство, стипендията се намалява с размера на този доход, с изключение на семейната помощ.

При всички държавни помощи трябва да се съблюдава лимитът на дохода.

Стипендии от провинциите

В допълнение към държавната подкрепа за студентите се включват и провинциите и регионите. Така например провинция Долна Австрия дава стипендии в категориите „пол“, „мобилност“ и „дипломна работа“. Правителствата на Форарлберг и Бургенланд пък финансират образование/обучение и изследователска дейност в чужбина.

Студентски труд

Близко 70% от студентите работят, докато учат, и това генерира 42% от месечния им доход. Студентите бакалаври работят средно по 9 часа седмично, а магистрите - по 15. Студентският труд е важен не само за финансирането на образованието, а и за събирането на практически опит и установяването на контакти с потенциални работодатели. Според проучване от 2011 г. 62% от заетите студенти посочват като мотив за работата „кариерно ориентиране“, но все пак 80% работят поради финансова необходимост (или около 50% от всички студенти).

Студентите не трябва да работят повече от 20 часа седмично. В противен случай се дължи по-висока здравноосигурителна вноска. В периода, когато са свободни от лекции обаче, това ограничение не се прилага и може да се работи повече.

Важно е да се съблюдават определените лимити на доходите.

За месечен доход на работещ студент до 376,26 евро (към 2012 г.) не се дължат осигурителни вноски, така че тази сума се получава без удържки.

Разходите за специализирана литература, офис консумативи, пътни разноски и такси за обучение, както и лаптоп или компютър, закупен за следването, могат да се използват за намаляване на годишния облагаем доход. Необходимо е обаче разходите над 400 евро да се разпределят в рамките на три

години.

Стипендии от университети, фирми и частни лица

Освен държавните помощи има и много стипендии от други институции, които подпомагат студентите. Те включват университети и специализирани висши училища, както и фирми, фондации и дори частни лица.

Стипендия за успех и стипендия за подготовка на дипломна работа в университетите и специализираните висши училища

Стипендия за успех

Всеки университет или друго висше училище има различни изисквания за такава стипендия, но тя е най-вече за успех над средния и за други високи резултати.

Крайният срок за кандидатстване за тази стипендия е в повечето случаи в началото на зимния семестър и тя се дава често за цялата учебна година, а не само за един семестър.

Средствата за тези стипендии идват отчасти от Федералното министерство на науката, изследванията и икономиката, както и от частни източници.

Стипендия за подготовка на дипломна работа

Тази стипендия е насочена към студенти, които се нуждаят от финансова подкрепа по време на подготовката на дипломната си работа. Ако тя например е изследване на социалните структури в Южна Америка и затова трябва да се пътува дотам, може да се кандидатства за този вид стипендия. Шанс за стипендията има само ако работата е класифицирана като допустима за финансиране. Условието за получаване са същите, както за стипендията за успех. Всеки университет има определен бюджет за тази възможност. В заявлението си студент

тът трябва да покаже защо научният му труд си струва да бъде подпомогнат. Като причина може например да се спомене висока цена на пътуването или разходите за скъпоструващото изследване. Средствата са от Федералното министерство на науката, изследванията и икономиката.

Стипендии от фирми, фондации и частни лица

Най-голямото разнообразие от стипендии е в тази категория, но при определени условия. Телекомуникационната компания Huawei например финансира три места в студентските общежития на Австрийското движение на младите работници (österreichische JungArbeiterBewegung - ÖJAB), Дружеството Schmalenbach дава пари за учебници и книги на студентите от икономическите програми, а стипендията Google Anita Borg Memorial насърчава жените, които имат отлични постижения и принос за развитието на информационните технологии и интернет средата.

Социален фонд на Австрийския съюз на студентите

Австрийският съюз на студентите (Die österreichische HochschülerInnenschaft - ÖH) е законният представител на студентите. Всички студенти плащат вноска от определена сума всеки семестър, която през 2012 г. например е 17,50 евро. Срецу това може да се ползват разнообразни консултантски услуги и съвети.

Създаден е и фонд за социално подпомагане, който обхваща почти всички области на студентския живот. За да получат подкрепа от различните видове социални фондове, студентите трябва да отговарят на определени изисквания.

Фонд грижи за детето

Този фонд е предназначен за студентите родители. Изисква се удостоверение за раждане на детето, потвърждение от инс-

титущите за деца, както и документ за действителните разходи по отглеждането. Размерът на помощта зависи от социалната необходимост и може да достигне до 1200 евро на година.

Жилищен фонд

От този фонд може да получи помощ студент, който ползва жилище под наем повече от три месеца, като размерът на жилището и наемът му съответстват на съотношението студент - жилище. Това означава - около 20 m² на човек без допълнителните помещения. Размерът на помощта зависи отново от социалната необходимост. Максималната сума е 1000 евро; за студенти с увреждания и студенти с деца - до 1200 евро.

Социален фонд

Този фонд е насочен към подпомагане на студенти, изпаднали (не по тяхна вина) в социално затруднение и имащи нужда от спешна помощ. В такъв случай те може да получат до 1200 евро за една академична година.

Детски фонд

Подкрепата от този фонд е предназначена за тези студенти с деца, които трябва да покрият някои неочаквани разходи. Например разходи за лечение на децата, закупуване на обзавеждане и т.н. Необходимата сума може да се предостави само веднъж за всяко дете. Максималният ѝ размер е 1200 евро за академична година.

Медияция/посредничество

Безвъзмездните средства от този фонд са предназначени за студенти, които имат законно право да получат финансова подкрепа от родителите си, но я отказват. В такъв случай може да се помогне за медияция/посредничество между родители и деца. На социално нуждаещите се студенти се поемат разходите за първите три часа на ме-

гуацията. Максимално се възстановяват до 437 евро.

Психотерапия

Ако студентът е социално слаб, а има нужда от психотерапевтично лечение, този фонд предоставя необходимите средства. Аргументът е, че психичното увреждане може да е толкова силно, че да пострада нечие образование. Необходимостта от лечение се потвърждава от лекар. Застрахователната компания също трябва да поеме част от разходите. От този фонд могат да бъдат възстановени до 1000 евро за проведената терапия.

Подкрепа за студенти с увреждания

Социално нуждаещите се студенти с увреждания могат да поискат помощ от този фонд, ако са с увреждания най-малко 50%. Подкрепата и формата ѝ зависят от всеки отделен случай. Всички допълнителни разходи се покриват с до 4000 евро за учебна година. Преди отпускане на помощ от този фонд

трябва да са изчерпани всички други форми на подпомагане от други институции, като например Федералната социална служба (Bundessozialamt).

Студентски кредити

Ако студентът не може да покрие всичките си разходи, въпреки изброените по-горе възможности за финансиране, има възможност за студентски кредит. Той се различава от традиционния кредит освен по ниския лихвен процент и по възможностите за изплащане. Размерът на всяка месечна вноска обикновено е променлив и плащането например може да бъде преустановено, ако студентът работи през ваканцията и сам печели пари.

При търсене на необходимия кредит студентът трябва да се запаси с време и да прецени каква сума му е необходима. Фокусът трябва да е върху нивото на лихвените проценти, тъй като те варират значително в отделните банки и съответно се различават по последващите суми за погасяването.

Източници:

1. Studienfinanzierung

<http://www.studieren.at/studienfinanzierung>

2. Studienförderung und Soziales

<http://wissenschaft.bmwf.gv.at/bmwf/studium/studieren-in-oesterreich/studienfoerderung/>

Л. Дърмонова

ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ (СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ)

През декември 2013 г. Департаментът по заетост и обучение на Великобритания (Северна Ирландия) публикува серия от ръководства в помощ на студентите относно различните възможности за финансово подпомагане през академичната 2014-2015 година. В тях са представени достъпните стипендии и кредити на национално ниво, като е обърнато внимание на условията за получаването им, възможностите за финансиране, процедурата по кандидатстване и други форми на подпомагане.

Условия за кандидатстване

Студентското подпомагане обикновено е ограничено до придобиването на специалност от първа степен на висшето образование (undergraduate courses), но има и някои изключения, свързани със специфични специалности като архитектура, медицина, стоматология и други. Общо взето е необходимо кандидатът да отговаря на три групи условия.

Персонални критерии. Студентът трябва да е жител на Северна Ирландия от първия ден на академичната година или да отговаря на условията за жителство във Великобритания; да не е ползвал подпомагане за еквивалентна или по-висока степен във висшето образование от тази, за която кандидатства. Изключения са предвидени за лекари, зъболекари, ветеринари, архитекти, социални работници, учители. Някои форми на подпомагане са достъпни за завършилите професионално образование, които желаят да повишат своята квалификация.

Критерии, основани на курса на обучение. Единственото условие е завършването на обучението да води до получаване на първа степен от висшето образование. Такива са различните бакалавърски степени (BA, BSc, BEd, Foundation Degree), квалификациите за национална диплома или сертификат за висше образование (HND, HNC), курс за първона-

чална подготовка на учители и други.

Студентите в магистърски и докторантски програми (postgraduate courses) или курсове за продължаващо обучение в общия случай нямат право на държавно подпомагане.

Изучаващите архитектура разполагат с пълен пакет подпомагане, включително за втория етап на висшето образование при положение, че не са прекъсвали между отделните етапи на своето обучение.

Подпомагането на студентите от специалности, свързани със здравеопазването, също се различава от това на другите студенти. Например студентите в медицински и стоматологични програми през първите четири години на своето обучение разполагат с достъпния за всички студенти набор от форми на подпомагане. От петата година обаче те имат право на стипендия, осигурявана от Департамента по здравеопазване, социални услуги и обществено здраве, чийто размер зависи от доходите. Той покрива и таксите им за обучение. Освен това, студентите могат да кандидатстват за нисколихвен кредит за издръжка без значение на доходите.

Критерии, основани на университета или колежа. Подпомагат се студенти в държавно финансирани институции за висше образование във Великобритания или Северна Ирландия, както и такива, които посещават отделни държавно финансирани курсове в частни университети. В този случай съответният курс трябва да е обозначен като специфичен от Департамента по заетост и обучение.

Студентите от държави членки на ЕС могат да ползват кредит за покриване на таксата за обучение при същите условия, както студентите, граждани на страната.

Възможности за финансиране

Основните разходи на студентите по

време на тяхното обучение са свързани с плащането на такси за обучение и разходи за издръжка. Те определят основните форми на подпомагане: кредити за покриване на таксите за обучение и за издръжка, които подлежат на връщане, и стипендии, предоставяни безвъзмездно.

Кредит за покриване на такси. Размерът на таксите варира според избраната страна и институция за висше образование, поради което и размерът на достъпния за тяхното покриване кредит (Tuition Fee Loan) също се различава. Студентите от Северна Ирландия заплащат до 3 685 паунда годишно за обучение в своята страна. В останалите части на Великобритания (Англия, Уелс и Шотландия) максималният годишен размер на таксите достига до 9 000 паунда годишно, а в Ирландия - до 2 750 паунда годишно. За обучение в някои частни институции за висше образование в Северна Ирландия се отпуска кредит до 3 685 паунда, макар и той да не покрива изцяло таксата за обучение. За кредит се кандидатства в началото на учебната година; с нейното напредване вероятността за отпускане на кредит намалява. Получен кредит се изплаща след завършването и то когато годишният доход на завършилия надхвърли 16 910 паунда.

Стипендия за издръжка. Под разходи за издръжка се разбират средствата, отделяни за храна, книги, транспорт и други. Стипендията за тяхното покриване (Maintenance Grant) зависи от доходите на домакинството, като максималният ѝ размер е 3 475 паунда. Ако доходът на домакинството е до 19 203 паунда студентът получава максималния размер на стипендията; ако стойността на доходите е между 19 204 паунда и 41 065 паунда се получава частична стипендия; при доходи над 41 065 паунда студентът не получава стипендия. Получената от студента сума не се възстановява, освен ако той не прекъсне обучението си. Размерът на отпуснатата стипендия оказва влияние върху кредита за издръжка, който съответният студент може да получи.

Специална стипендия. При наличието на определени обстоятелства стипендията за издръжка (Maintenance Grant) се заменя от специална стипендия (Special Support Grant). Такава се отпуска, ако студентът е:

- самотен родител;
- настойник на дете до 20-годишна възраст в редовна форма на (невисше) образование или другият настойник също е студент;
- инвалид с определена степен на увреждания;
- с увреден слух;
- неработоспособен от най-малко 28 седмици;
- инвалид и е одобрен за социални помощи;
- чужденец с право на подпомагане при спешни случаи и временно е без средства за период до 6 седмици;
- напуснал курс на обучение поради болест или необходимост от интензивни грижи, но е преминал голяма част от обучението и има възможност да го завърши;
- над 60-годишна възраст.

Размерът на стипендията зависи от доходите на домакинството и е до 3 475 паунда. Получената сума не подлежи на връщане освен ако студентът предсрочно прекрати обучението си. Студент, получил специална стипендия, не може да получава и стипендия за издръжка, което обаче не е пречка за получаване на кредит за издръжка.

Кредит за издръжка. Кредитът за издръжка (Maintenance Loan) е предназначен за покриване на разходите за живеене (като тези за подслон, храна, грехи, транспорт и други) през академичната година. Право на такъв кредит има всеки редовен студент до 60-годишна възраст, записан в специалност, чието завършване води до признато висше образование. Размерът на отпускания кредит зависи от това, дали студентът живее с родителите си, дали се обучава в Лондон или извън него и от доходите на домакинството. За редовна година на обучение се отпускат съответно до 3 750 паунда (ако студентът живее с родителите си), до 4 840

паунда (ако обучението се провежда извън Лондон и студентът не живее с родителите си) и до 6 780 паунда (ако студентът се обучава в Лондон и не живее с родителите си). За последната година на обучението стойностите се редуцират съответно до 3 390 паунда, 4 480 паунда и 6 170 паунда. Получените средства подлежат на връщане след завършване на обучението и при достигане на доход над 16 910 паунда годишно. Получаването на стипендия за издръжка (Maintenance Grant) се отразява върху максималния размер на кредита, достъпен за съответния студент (таблица 1).

Допълнителен кредит. Допуска се получаването на допълнителен кредит (Extra amount of income-assessed loan) за специалност, чиято продължителност е по-голяма от обичайната. Сумите за всяка допълнителна седмица са: 108 паунда (за обучаващи се в Лондон), 84 паунда (за обучаващи се извън Лондон, но във Великобритания), 55 паунда (за студенти, живеещи с родителите си), 117 паунда (за обучаващи се в чужбина).

Стипендия за транспортни разходи. За студенти, на които се налага да пътуват по време на своето обучение, е достъпна стипендия за покриване на тези нужди (Grant for Travel Costs). Такъв е случаят със студентите по медицина или стоматология, чието клинично обучение се осъществява извън обичай-

ното им място на обучение: в болница или група на територията на Великобритания или Ирландия. Право на тази стипендия имат и всички студенти, записани във Великобритания, които в рамките на своето обучение посещават курс извън страната през 50% от семестъра. Стипендията покрива всички пътни разходи, освен първите 309 паунда. Тя също е обвързана с доходите.

Кредит за обучение в чужбина. Студенти, които се обучават в чужбина най-малко 50% от семестъра, могат да кандидатстват за получаването на кредит за обучение в чужбина (Overseas Rate of Loan). Максималният му размер е 5 770 паунда (5 015 паунда за студенти последна година). За всяка допълнителна седмица над обичайната продължителност на обучението е предвиден кредит в размер до 117 паунда.

Предлагат се още няколко форми на безвъзмездно подпомагане на определени целеви групи студенти. Разбира се, те също подлежат на връщане, ако съответният студент прекъсне обучението си предсрочно.

Помощ за студенти с увреждания (Disabled Students' Allowances - DSAs). Предназначена е за студенти (редовна или задочна форма), които имат извънредни разходи поради увреждане, психично здравно състояние (напр. депресия, тревожност) или специфично затруднение в овладяването на зна-

Таблица 1. Примерни размери на кредита за издръжка (в паунди).

Доход на домакинството	Стипендия за издръжка	Кредит за издръжка*	Кредит за издръжка**	Кредит за издръжка***
19 203	3 475	2 953	4 893	1 863
25 000	2 201	3 289	5 229	2 199
30 000	1 215	3 625	5 565	2 535
35 000	689	4 151	6 091	3 061
41 540	0	4 840	6 780	3 750

* При положение че студентът не живее с родителите си и се обучава извън Лондон. Максималният размер на кредита е 4 840 паунда.

** Студентът не живее с родителите си и се обучава в Лондон. Максималният размер на кредита е 6 780 паунда.

*** Студентът живее с родителите си. Максималният размер на кредита е 3 750 паунда.

ния (напр. дислексия, диспраксия). Това се доказва с медицински документ. Размерът на стипендията не зависи от доходите на домакинството, а изцяло от степента на уврежданията. На студенти в първия етап на висшето образование се осигурява помощ за специализирано оборудване, здравен асистент, транспортни разходи или други извънредни разходи.

Общата помощ за тази група студенти осигурява покриването на породени от увреждания разходи. Такива са например закупуването на необходими печатни продукти, брайлова хартия, допълнително специализирано оборудване или заплащането на здравен асистент. Максималният размер на помощта е до 1 759 паунда годишно за редовни и до 1 319 паунда годишно за задочни студенти.

Помощта за специализирано оборудване се използва освен за закупуването му, също за поправки, техническа поддръжка, застраховане и други разходи вследствие на експлоатацията. Размерът на отпусканата сума (както за редовни, така и за задочни студенти) е 5 266 паунда за целия курс на обучение.

Помощта за здравен асистент е предназначена за четци, жестомимични преводачи, водачи на записки и други немедицински помощници. Максималната сума за редовни студенти е 20 938 паунда годишно. Сумата за задочните студенти представлява процент от тази за редовните, изчислен на база на учебното натоварване, но не е по-висока от 15 703 паунда годишно.

Помощта за транспорт покрива извънредни разходи за придвижване, породени от определено увреждане. Такива са например разходите за такси, ако определено лице е неспособно да използва обществен транспорт. Не се посочва фиксирана сума, която да е на разположение на бенефициентите.

Редовните и задочните студенти във втория етап на висшето образование получават до 10 469 паунда годишно за покриване на всички разходи: специализирано оборудване, здравен асистент, транспортни разходи и други извънредни разходи, свързани с обучението.

Помощ за отглеждане на дете (Childcare Grant - CCG). Предоставя се на студенти с деца до 15- или 17-годишна възраст (при наличие на специални образователни потребности) към началото на учебната година, ползващи регистрирана или одобрена занималня (в дома, в училище, на друго място с възпитател, кът за игра, детска градина или клуб и други). Размерът на помощта е до 148,75 паунда седмично за едно и до 255 паунда седмично за две или повече деца, като се определя от дохода на домакинството. Възможно е кандигатстване за до 85% от действителните разходи за отглеждане на дете по време на семестъра и празниците. Помощта се изплаща в аванс, след представяне на определени документи.

Помощ за обучение на родители (Parents' Learning Allowance - PLA). Достъпна е за родители на непълнолетни деца. Максималният ѝ размер е до 1 538 паунда годишно, в зависимост от доходите и семейното положение. Използва се за покриване на разходи, свързани с обучението. Изплаща се на три части, в началото на всеки семестър.

Помощ при грижа за възрастен (Adult Dependents' Grant - ADG). Отпуска се в подкрепа на възрастни, които зависят финансово от студент. Такива са съпруг, съпруга или друг по-възрастен член на семейството. Размерът на помощта зависи от доходите на студента и на възрастния/възрастните, за който/които той отговаря. Максималната помощ достига до 2 695 паунда годишно. Тя не се отпуска, ако възрастният получава финансова подкрепа в качеството му на студент.

Освен изброените, допълнителни форми на подпомагане на студентите се предлагат и от отделните университети.

Процедура по кандигатстване

Студентите могат да кандигатстват за подпомагане онлайн, още преди да са запи-

сани като редовни студенти, с условието да попълнят необходимите подробни данни по-късно. Документите могат да се подадат и по обичайния ред - в офис на компанията „Студентско финансиране - Северна Ирландия“*.

Заявленията относно кредит за покриване на таксите за обучение и за издръжка (частта, която не зависи от дохода на домакинството) се попълват без участието на родители или съпруг/съпруга. При изискване за доход е необходимо те да представят определена информация за себе си и за своите доходи.

Необходимите документи за кандидатстване са лична карта или акт за раждане, информация за избраната специалност и университет, банкова сметка, национален осигурителен номер, информация за родителите или съпруга/съпругата с данни за техните доходи.

Подаването на документи е със срок до 4 април, като кандидатстването след тази дата поставя под въпрос получаването на навременни средства. Все пак кандидатстването е възможно до девет месеца след началото на академичната година, т. е. от септември 2014 до 31 май 2015 г.

Получаване на средствата

Необходимо е да се подаде заявление. То се обработва от „Студентско финансиране - Северна Ирландия“, която при одобрение информира студента за плащанията, които предстои да получи. Средствата се получават след началото на учебната година по банковата сметка на студента. Обикновено това става до три дни след като университетът потвърди неговото регистриране. Средствата по кредит за пълно или частично заплащане на такси за обучение се изплащат от компанията „Студентско кредитиране“** пряко на университета/колежа. Процедурата се повтаря при всяка следваща година от курса на обучение.

Погасяване на студентските кредити

Студентските кредити подлежат на връщане. Погасяването им започва през м. април на годината, следваща завършването или напускането на висшето образование. Вноските по кредита се съобразяват с доходите на завършилия. При получаване на годишни доходи под 16 910 паунда не се внася никаква сума. При по-високи доходи се прис-

Таблица 2. Примерни приходи и съответните вноски по изплащане на студентски кредит (в паунди).

Годишни приходи преди данъчно облагане	Месечна издръжка	Издръжката като процент от доходите*
16 910	0	0.0%
18 000	8	0.5%
19 000	16	0.9%
20 000	23	1.3%
21 000	31	1.7%
22 000	38	2.0%
23 000	46	2.3%
24 000	53	2.6%
25 000	61	2.9%

* Приложено е закръгляне към по-ниската стойност.

* Това е съвместно дружество между Департамента по заетост и обучение, офисите на „Студентско финансиране“ в местните образователни и библиотечни съвети, които преценяват кандидатите за подпомагане и компанията по „Студентско кредитиране“, която извършва плащанията.

** Правителствена компания с идеална цел, отговорна за отпускането и събирането на кредити за покриване на студентски такси.

падат 9% от сумата над посочения минимален праг. Сроктът за погасяване се определя от доходите и взетия кредит, а не представя фиксиран период от време.

Студентските кредити се олихвяват от деня на получаването им до деня, в който се изплатят напълно. Лихвата е съобразена с ин-

флацията и се субсидира от правителството на Северна Ирландия. Лихвеният процент не се отразява върху месечните вноски. Времето за изплащане зависи от взетия кредит и получаваните доходи след завършването на университета/колежа. Задълженията по погасяването на кредита отпадат, ако не е изплатен в продължение на 25 години.

Източници:

1. A Guide to Financial Support for Full-time Students in Higher Education, 2014/15. Department for Employment and Learning. December, 2013:

http://www.studentfinancenl.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/NPIPG001/NPIPS001/NPIPS129/SFNI_PURPLE%20BOOK_1415_V7_DC.PDF

2. Higher Education Student Finance - Entitlement to Support and Payment, 2014/15. Department for Employment and Learning. December, 2013:

http://www.studentfinancenl.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/NPIPG001/NPIPS001/NPIPS129/SFNI_HYAP_1415.PDF

3. Bringing the Gap. A Guide to the Disabled Students' Allowances (DSAs) in Higher Education, 2014/15. Department for Employment and Learning. December, 2013:

http://www.studentfinancenl.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/NPIPG001/NPIPS001/NPIPS129/SFNI_BTG%20BOOK_1415.PDF

4. Childcare Grant and Other Support for Full-time Student Parents in Higher Education, 2014/15. Department for Employment and Learning. December, 2013:

http://www.studentfinancenl.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/NPIPG001/NPIPS001/NPIPS129/SFNI_CHILDCARE%20BOOK_1415_V6_DC.PDF

Й. Илиев

РЕФОРМА НА СТУДЕНТСКИТЕ СТИПЕНДИИ ВЪВ ФРАНЦИЯ: ПОДОБРЯВАНЕ НА СИСТЕМАТА В ДВЕ СЪПКИ

Цели на реформата

Подобряването на социалното състояние на студентите е приоритет в действията на френското правителство. След приемането на Закона за висшето образование и научните изследвания, в който успехът на студентите е основна цел, от есента на 2013 г. започва изпълнението на социална реформа, засягаща студентските стипендии. С нея се преследва двояка цел: да се повиши качеството на живот на студентите, които са принудени да работят по време на следването в неблагоприятни за техния успех условия, и да се помогне на по-голям брой студенти самостоятелно да изградят академичната си кариера. Реформата е амбициозна и допринася за демократизиране на висшето

образование, тъй като се предвижда 50% от всяка възрастова група да завършат висше образование.

Бенефициенти на реформата

В съответствие с насоките за младите хора, формулирани от президента на републиката, реформата се фокусира върху три категории студенти:

- които произхождат от по-бедни семейства;
- които са принудени да работят при условия, намаляващи шансовете им за успех;
- за които е установено, че живеят самостоятелно, например поради разпадане на семейството.

Приоритети на правителството

Въведените мерки съответстват на следните приоритети на правителството в подкрепа на младежта:

- студентите от по-бедни семейства да са основната целева група;
- да се помогне на повече студенти от средната класа с ниски доходи;
- в по-голяма степен да се взема предвид личното състояние на студентите;
- да се запази покупателната способност на студентите.

Четири основни мерки

От септември 2013 г. влизат в сила следните **четири мерки**:

- Ревалоризация от 15% (или + 800 евро на година) на 30 хил. стипендии за студенти от семейства с ниски доходи.

Създаването на ново "ниво 7" позволява на студентите от най-бедните слоеве да се възползват от значително нарастване на стипендията - от 4 697 евро на 5500 евро на година, което представлява увеличение от 800 евро (+15%). Това са студенти, които често живеят в голяма бедност.

- Създаване на 55 хил. годишни стипендии от 1000 евро за студенти от средната класа със скромни доходи, стипендианти от ниво 0, които в момента не получават никаква помощ.

Създаването на новото ниво "0 bis" позволява на студентите от средната класа, доходът на чиито родители е по-нисък от 33 100 евро годишно, да получават годишна помощ от 1000 евро. През 2013 г. техният брой е 135 145 души. По този начин 40% от стипендиантите от ниво 0, които не получават стипендия, се възползват от правото на освобождаване от такси за обучение и от вноски за социално осигуряване. Тези студенти срещат най-големи финансови затруднения и често работят по време на обучението си при условия, които пречат на успеха им.

- Отпускане от есента на 2013 г. на 1000 бр. нови парични помощи на стойност между 4000 и 5500 евро за млади хора с доказана самостоятелност, т.е. нарастване от 6000 на 7000 бр. на изплатената помощ, независимо от дохода на родителите.
  - Ревалоризация на всички стипендии (ниво от 1 до 6) от септември 2013 г. с цел отчитане на инфлацията и запазване на покупателната способност на всички стипендианти.
- От тази мярка се възползват общо 477 хил. студенти.

От септември 2013 г. общо 92 хил. студенти, т.е. повече от един на всеки

Размер на стипендиите, отпуснати въз основа на социални критерии, през 2013-2014 учебна година (в евро)

Стипендия	Годишен размер на стипендията за 10 месеца	Размер на стипендията, която се получава и по време на студентските ваканции
Ниво 0	Не получават никаква парична помощ, но се освобождават от такса за записване и от внасяне на социални осигуровки (Наредба N° 84-13 от 5 януари, 1984)	
Ниво 0 bis	1000	1200
Ниво 1	1653	1984
Ниво 2	2490	2988
Ниво 3	3190	3828
Ниво 4	3889	4667
Ниво 5	4465	5358
Ниво 6	4735	5682
Ниво 7	5500	6600

седем се възползват от реформата, подобрявайки своето материално състояние в услуга на своя успех и независимост.

Поемане на ангажимент за промяна в течение на времето

Изпълняване на приоритетите, обявени в Закона за висшето образование и научните изследвания

За да се подобри успехът на студентите, през 2013 г. са създадени 1000 нови работни места (5 хил. в продължение на пет години) за първия цикъл на реформата.

В закона са включени няколко мерки:

- насочване и приемственост bac-3/bac +3*;
- разнообразяване на методите на преподаване чрез изпълнение на амбициозен план;
- отваряне на различни курсове;
- постепенна (поемна) специализация в първия цикъл на ВО (licence)**;
- подобряване на пригодността за заетост чрез интеграция на бизнес опит в самото обучение, с редуване на обучение и стаж.

Реформата на студентските стипендии като резултат от осъществен диалог

По искане на президента на републиката реформата се вписва в рамката от приоритети, засягащи младежта. Тя се основава на констатациите и анализа на оценката, направена от министър-председателя като част от модернизацията на общество-

ните действия от края на 2012 г.

Обявена в началото на 2013 г., задачата по оценяването продължава по време на първия семестър, след консултации с всички заинтересовани страни.

След проведена среща през юни 2013 г. между министъра на висшето образование и научните изследвания и представители на две основни студентски организации, президентът на страната изисква незабавното прилагане на мерките от есента на 2013 г., за да се улесни успехът на студентите, и разширяването им от септември 2014 г. в съответствие с окончателните заключения от оценката.

Засилване на действията през двете академични години

След приемането на Закона за висшето образование и научните изследвания, министърът на образованието обявява план в две фази:

- първият набор от мерки, взети от есента на 2013 г., подпомагат студентите с най-големи материални трудности, с държавна инвестиция от 118 млн. евро;
- реформата продължава от есента на 2014 г. с програмирана инвестиция от над 200 млн. евро.

Помощ за международна мобилност

Тази помощ е предназначена за подкрепа на международната мобилност на студенти, които желаят да завършат висшето си образование в чужбина в рамките на програма за обмен, или да проведат международен

* В духа на приетия през юли 2013 г. Закон за насочване и планиране на възстановяването на училището на републиката (La loi d'orientation et de programmation pour la refondation de l'École de la République) е публикувано циркулярно писмо, подписано от министрите на училищното и висшето образование. В него са представени начини за сътрудничество при изграждането на континуума на обучението през трите години предхождащи и следващи бакалореата. Бакалореат (Baccalauréat или le bac) е френската дума за академична квалификация, която получават завършилите гимназия в страната. Тази квалификация или диплома дава директен достъп до записване в университет. Бакалавър (Bachelier) е академичната степен, която се получава след завършване на първия етап на висшето образование.

** Степен на висше образование licence във Франция се придобива след 3-годишно обучение и съответства на ОКС „бакалавър“ у нас, съгласно Болонския процес.

стаж. Това обучение трябва да се регистрира като част от техните курсове на обучение.

Помощта, която е предмет на годишна квота, се получава под формата на допълнителни помощи на базата на социални критерии. Бенефициентите се избират от институцията за висше образование, от която те зависят. Трябва да се отбележи, че само институцията за висше образование, в съответствие с процедурата за сключване на договори с Министерството на висшето образование и научните изследвания, може да предоставя безвъзмездни средства за международна мобилност.

Престоят или стажът в приемащата институция и редовното посещаване на курсовете, предвидени в индивидуалния план на студента, трябва да са ефективни. Контролът се осъществява задължително от ръководителя на изпращащата институция. При установяване на нарушение институцията трябва незабавно да спре изплащането на помощта.

Помощта за международна мобилност е съвместима и се добавя към помощта за успех.

Спешна помощ

Национален фонд за спешна помощ (Le fonds national d'aide d'urgence - FNAU)

Спешната помощ представлява бързо предоставяне на финансови средства под формата на:

- еднократна помощ за студенти, които за момент изпитват сериозни трудности;
- годишната помощ за студенти, които срещат трайни затруднения като разпадане на семейството.

Студентът трябва да кандидатства за помощ пред Националния център за университетска и ученическа дейност (Le centre national des oeuvres universitaires et scolaires - CROUS) в съответния образователен окръг (academie).

Въз основа на национални критерии директорът на CROUS взема решение по отношение на разпределянето и размера на спешната помощ, след като се консултира с назначена комисия.

Източник:

2013-2014: reforme des bourses etudiantes

<http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/cid73065/reforme-des-bourses-etudiantes-amelioration-dispositif-etapes.html>

Н. Колева

СИСТЕМА ЗА ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В ХЪРВАТИЯ

Изследването „Хърватската система за финансово подпомагане на студентите в европейски контекст: сравнително проучване" е третата публикация в рамките на европейския проект „Равенство и прозрачен достъп до висше образование в Хърватия" (ACCESS). Публикацията съдържа информация за системата за финансово подпомагане на студентите в Хърватия, която обхваща финансовото подпомагане на студентите, финансовата подкрепа за интернационална мобилност и за управление, както и политическите въпроси на студентското подпомагане.

Преглед на системата за финансово подпомагане на студентите

Министерството на науката, образованието и спорта (МНОС) е централната институция, отговорна за системата за финансово подпомагане на студентите, която работи съвместно с институциите за висше образование и местните организации за обслужване на студентите (студентски центрове).

Според данните от проучването на Eurostudent за Хърватия студентите използват следните източници на финансова подкрепа за покриване на разходите си (в отговора е възможно да се посочи повече от един източник):

- семейство (82%);

- работа (38%);
- стипендия (28%);
- спестявания (17%);
- студентски заем (3%);
- други (9%).

Студентите в редовна форма на обучение в Хърватия могат да получат пряко финансово подпомагане във вид на стипендия и косвено финансово подпомагане под формата на квартира, храна, здравно осигуряване, транспорт, данъчни облекчения за работещи студенти и данъчни облекчения за семействата на студентите. Студентите, записани в заочна форма на обучение, нямат право на финансова подкрепа под никаква форма.

Според данни на МНОС между 2005 и 2012 г. средният годишен разход за пряка и косвена финансова подкрепа за студентите е около 500 млн. куни (около 67 млн. евро). Тази сума включва около 200 млн. куни (около 27 млн. евро) субсидии за такси за обучение, изплатени на институциите за висше образование, и приблизително 319 млн. куни (42,8 млн. евро) за финансова подкрепа на студентите. Таблица 1 показва основните категории финансово подпомагане на студентите, покрити от държавния бюджет през 2012 г.

Категорията разходи „студентски проекти" се отнася за средства от държавния бюджет, които са предназначени за финансово подпомагане на студентските съвети и други студентски асоциации.

Според МНОС през 2012 г., освен изброе-

Таблица 1. Държавни средства, разпределени за финансово подпомагане на студентите през 2012 година

Вид разход	В хърватски куни	В евро (приблизително)
Държавни стипендии	44 млн.	5.9 млн.
Субсидии за храна	250 млн.	33.5 млн.
Студентски общежития	21.5 млн.	2.9 млн.
Студентски проекти	3.5 млн.	0.5 млн.
Общо	319 млн.	42.8 млн.

ните средства, има налични средства за транспорт за студенти с увреждания (600 хил. куни или около 80 429 евро) и специални стипендии на министерството, вкл. стипендии за студенти от град Вуковар и студенти от приемни семейства (350 хил. куни или около 46 917 евро).

Пряко финансово подпомагане

За разлика от някои страни като Швейцария, където почти всички студенти имат право на пряка финансова подкрепа, в Хърватия има целеви стипендии. Най-голямата държавно администрирана програма за стипендии е създадена от МНОС, а допълнителни програми се осъществяват от други министерства и публични органи. Освен на държавно ниво, съществуват програми за целеви субсидии на местно ниво (общини, градове, окръзи), както и програми на международни организации, фондации, неправителствени организации и частни компании.

Според информацията в доклада, държавните стипендии се отпускат за успех и пос-

тижения и при нужда, както и на определени специфични групи, например студенти с увреждания, деца на ветерани от Хърватската война за независимост и кагети от хърватската армия. В доклада на Eurostudent за Хърватия различни категории студенти са сравнени според това, дали са посочили, че получават някакъв вид стипендия, като за следните групи се посочва, че е по-вероятно да получават стипендия:

- студенти в теоретично направление, в сравнение с тези в професионално;
- студенти в публични институции за висше образование, в сравнение с тези в частни институции;
- студенти, живеещи в общежитие, в сравнение с тези, които наемат квартира;
- студенти в редовна форма на обучение, които не заплащат такса, в сравнение със студенти в редовна форма на обучение, които заплащат такса.

Стипендии

Според данни на МНОС за академичната

Таблица 2. Брой на стипендиантите по категории за 2012 година

Вид стипендия	Брой стипендианти
„А“ - особено надарени студенти редовно обучение	1 341
„В“ - студенти редовно обучение в редки специалности	75
„С“ - студенти редовно обучение, съгласни да работят в районите със специален статут	66
„D1“ - студенти, деца на убити, загинали или изчезнали през войната за независимост лица, деца на ветерани и ветерани с увреждания	36
„Е“ - студенти редовно обучение от семейства с ниски доходи	2 656
„F“ - студенти редовно обучение, живеещи във Вуковар	4
„G“ - студенти редовно обучение от приемни семейства	2
„I“ - студенти редовно обучение с увреждания	19
„P“ - докторанти и специализанти с увреждания	15
Общо	4 214

2011-2012 година 4214 студенти са получили безвъзмездна помощ от държавата под формата на стипендия.

Според броя на стипендиантите, показан в таблица 2, и броя на студентите в системата (111 951 студенти редовно обучение), през 2012 г. около 3,7% от студентите получават държавна стипендия. Ако даден студент е избран да получава държавна стипендия, той я получава през цялото време на програмата, при условие че показва ус-

пешен напредък.

Следните категории студенти редовно обучение нямат право на държавна стипендия: студенти, които са завършили курсовете си, но не са изпълнили всички изисквания за дипломиране; студенти, които не са изпълнили необходимите условия, за да се запишат в следващата академична година, и студенти, които пропускат година от обучението си. Държавните стипендии са „преносими“, за да позволяват мобилност при условие, че студентът не получава допълни-

Таблица 3. Класификация на държавните стипендии през 2012 година

Стипендията се дава на:	Условия и обстоятелства, носещи допълнителни точки	Месечна сума
Особено надарени студенти редовно обучение в университетско или професионално направление	<ul style="list-style-type: none"> • Минимум 50 ECTS • Средна оценка в най-добрите 10%, награда от ректора също носи допълнителни точки 	<ul style="list-style-type: none"> • 65 евро за студенти, които живеят в града на университета или могат да пътуват до там всеки ден • 90 евро за студенти, които живеят в общежитие • 105 евро за студенти, които наемат квартира
Студенти редовно обучение в университетско или професионално направление, деца на загинали през войната	<ul style="list-style-type: none"> • Минимум 18 ECTS • Под определен праг на доходите 	<ul style="list-style-type: none"> • 65 евро за студенти, които живеят в града на университета или могат да пътуват до там всеки ден • 90 евро за студенти, които живеят в общежитие • 105 евро за студенти, които наемат квартира
Студенти редовно обучение с ниско социално положение	<ul style="list-style-type: none"> • Минимум 18 ECTS • Под определен праг на доходите • Брой братя и сестри в образователната система • Разделени родители • Безработни родители • Студент родител 	<ul style="list-style-type: none"> • 65 евро за студенти, които живеят в града на университета или могат да пътуват до там всеки ден • 90 евро за студенти, които живеят в общежитие • 105 евро за студенти, които наемат квартира
Докторанти или специализанти редовно обучение с увреждания	<ul style="list-style-type: none"> • Не може да получава друг вид финансово подпомагане • Не работи 	<ul style="list-style-type: none"> • 65 евро за студенти, които живеят в града на университета или могат да пътуват до там всеки ден • 90 евро за студенти, които живеят в общежитие • 105 евро за студенти, които наемат квартира

телно финансиране от програма за мобилност (с изключение на програмата Erasmus). За студенти, които получават допълнително финансиране, стипендията се прекъсва за периода на учене извън страната.

Според информация на МНОС средната годишна сума за държавни стипендии в периода от 2005 до 2011 г. е 44 млн. кун (около 5,8 млн. евро).

Таблица 4 показва, че освен МНОС, други министерства също осигуряват стипендии на студентите.

В допълнение към програмите, описани в таблицата, три випуска стипендианти са

получили помощ от Националната фондация за подкрепа на жизнения стандарт на ученици и студенти, която е основана от хърватското правителство през 2007 г. Фондацията получава средства от държавния бюджет и дарения от множество частни компании и други публични институции. Тези стипендии са предназначени за студенти редовно обучение в университетска или професионална програма за бакалавърска или магистърска степен.

При сумиране на броя на стипендиантите от различните категории стипендии се получава сбор от 9000 студенти, които получават някаква форма на стипендия от държавата, което е 6% от студентите в стра-

Таблица 4. Стипендии, осигурявани от други хърватски министерства през 2009 година

Министерство	Дава се на:	Условия за кандидатстване	Сума (за един месец)	Брой стипендии
Министерство на морето, транспорта и инфраструктурата	Записан бакалавърски курс по морски науки	Минимална средна оценка 4,00 (от максимална 5,00) без повтаряна година	1 200 кун (приблизително 161 евро)	250 (част от тях са за ученици)
Министерство на семейството, ветераните и солидарността между поколенията	Деца на ветерани от войната за независимост	Редовно обучение, средна оценка, социален статус	1 000 кун (приблизително 134 евро за издръжка и подпомагане на обучението. Принос за такси за обучение над бакалавърско ниво от 7 000 кун (приблизително 938 евро).	3 770 през 2011/2012 (31 за докторанти)
Министерство на отбраната	Кадети от Хърватската армия	Хърватско гражданство, възраст, записана учебна година	800-1 600 кун (приблизително 107-214 евро) в зависимост от годината на обучение	-
Министерство на външните работи и европейската интеграция	Хърватски студенти, живеещи извън страната	Хърватско гражданство, потвърждение на образователен статут	-	282

ната. Стипендии раздават и местните и регионалните власти. Град Сплит например има специална програма за стипендии за студенти в неравностойно социално положение, а град Загреб отпуска годишни стипендии на студенти с отличен успех и такива в неравностойно социално положение.

Студентски заеми

В Хърватия не съществува публична система за студентски заеми, но през 2009 г. 13 от общо 32 търговски банки предлагат такива заеми, като някои окръзи осигуряват субсидии за покриване на лихвата по тях. Университетът в Риека има система за отпускане на заеми, които могат да покрият издръжката и таксата за обучение на студента. Според проучването на Eurostudent за Хърватия общо 3% от студентите са заявили, че са изтеглили заем.

Косвено финансово подпомагане

Косвеното финансово подпомагане се регулира от Закона за научната дейност и висшето образование от 2003 г. Той постановява, че студентите в редовна форма на обучение имат право на здравна застраховка, субсидирана квартира и храна за периода, през който са регистрирани като студенти. МНОС отговаря за тази косвена финансова подкрепа, но разпределянето на средствата се извършва от местните организации за обслужване на студентите (студентски центрове) към институциите за висше образование.

Според МНОС основните категории държавни субсидии за храна, студентски общежития и студентски програми възлизат на 275 млн. куни (около 36,9 млн. евро) годишно. Таблица 5 показва трите основни категории разходи.

Субсидии за храна

Според Наредбата за подпомагане на разходите за храна 73,65% от общите разходи за храна, осигурена от студентските центрове, се покриват от МНОС, докато студентите доплащат 26,35% от стойността по данни от 2012 г. Държавните субсидии за храна се насочват към студентите косвено чрез финансиране на студентските центрове.

Студентите задочно обучение нямат право на субсидирана храна, защото се предполага, че работят.

Субсидии за квартира

Всяка година МНОС издава Наредба относно критериите за получаване на място в студентско общежитие, която комбинира критериите за заслуги (среден успех и брой кредити) и социално положение. Те включват привилегии за определени групи, например целева подкрепа за децата на ветераните от войната, както и по-общи критерии като семеен доход. Студентските центрове организират конкурси за местата в общежитията и затова на тях е поверено прилагането на критериите, описани в наредбата.

Задочните студенти, студентите в частни институции за висше образование и

Таблица 5. Годишни разходи от публичния бюджет за косвена финансова подкрепа за студенти през 2012 година

Вид разход	В хърватски куни	В евро
Субсидии за храна	250 млн.	33.5 млн.
Субсидии за общежития	21.5 млн.	2.9 млн.
Студентски проекти	3.5 млн.	0.5 млн.
Общо	275 млн.	36.9 млн.

международните студенти, които не получават финансиране от МНОС, нямат право на място в субсидирано общежитие.

Средствата за квартира се отпускат на студентите непряко чрез студентските центрове. Таксите за използване на студентско общежитие се определят от студентските центрове, което означава, че стойността им може да варира в различните краища на страната. Разходите се покриват отчасти от студентите и отчасти от МНОС. Освен че покрива разходите за квартира в студентските общежития, МНОС също осигурява средства за студенти, които живеят в частни квартири. Тези субсидии също се раздават чрез публичен конкурс, организиран от студентските центрове. Критериите за получаването им са следните: средна оценка (над 4.49 от 5.0) и семейни и лични проблеми (липса на родители, безработни родители, деца на ветерани, студенти със специални нужди, студенти родители).

Здравно осигуряване

Студентите редовно обучение се осигуряват чрез родителите си в националната система за здравна грижа до 26-годишна възраст. Това се отнася за студенти в университетски и професионални направления на ниво бакалавър и магистър, но не и за докторанти.

Данъчни облекчения

Студентите редовно обучение, които получават заплащане по-малко от 50 хил. куни (около 6 702 евро) на година, не плащат данък. Ако даден студент получава заплащане по-малко от 10 996,67 куни (около 1 470 евро) за година, семейството му има право на данъчни облекчения.

Статут на студент в частна институция за висше образование

Държавно подпомагане под формата на данъчни облекчения и здравни застраховки, които се регулират чрез работния статут

на семейството на студента, са достъпни за всички студенти, независимо дали учат в частна или публична институция за висше образование.

Финансова подкрепа за международна мобилност

Хърватски студенти

Държавната стипендия може да бъде прехвърлена, при условие че студентът не получава допълнително финансиране по програмата за мобилност. Изключение за това е програмата Erasmus. За студенти, които получават допълнително финансиране, стипендията се прекъсва за периода на учене извън страната.

Чуждестранни студенти

Спорег интернет страницата "Study in Croatia" съществуват стипендии, достъпни за чуждестранни студенти чрез двустранни програми, управлявани от МНОС, чрез университетски двустранни спогодби и програми като например CEEPUS, Erasmus Mundus, както и чрез програмата Erasmus, ръководена от Хърватската агенция за мобилност и европейски програми.

Чуждестранните студенти са задължени да плащат такси за обучение, освен ако изрично е посочено друго в двустранната спогодба за мобилност. Размерът на таксата в Хърватия се определя от всяка институция за висше образование и за чуждестранните студенти варира в зависимост от институцията и сферата на обучение.

След присъединяването на Хърватия към ЕС не е възможно съществуването на различни стандарти и студентите от всяка страна членка на ЕС имат същите права и/или задължения, както местните студенти.

Студентите редовно обучение с двойно гражданство или чуждестранните студенти, чиито страни са подписали споразумение с Хърватия, имат право на субсидирана здравна грижа. Чуждестранните студенти от други държави са длъжни да имат здрав-

на застраховка в Хърватия през периода на обучение по съответната програма. Студентите от Германия, Унгария, Чехия и Словакия могат да се възползват от здравни услуги, като представят Европейска здравноосигурителна карта (EHIC) и регламентирано разрешение за временно пребиваване. Освен това студентите от Полша и Великобритания могат да се възползват от здравни услуги при представяне на валиден паспорт и разрешение за временно пребиваване.

Управление на финансовата подкрепа за студенти

Системата за финансово подпомагане на студентите в Хърватия се управлява от МНОС, което отговаря за подsigуряването на средства от държавния бюджет и за раздаването на държавната стипендия. В допълнение министерството надзирава системата за субсидии за храна и квартира, както и изплащането на субсидии за транспорт и такси за обучение за студенти със специални нужди. То финансира студентски програми чрез студентските съвети в институциите за висше образование.

Дирекцията за висше образование (която е част от МНОС) отговаря за системата за финансово подпомагане на студентите. Секторът за управление на институциите във висшето образование и за финансово подпомагане на студентите има отдел,

натоварен с управление и надзор на системата за финансово подпомагане на студентите (Отдел за подпомагане на студенти), и друг отдел, натоварен с надзор на институциите за висше образование (Финансов отдел за институции за висше образование). Отделът за подпомагане на студентите раздава държавните стипендии за студентите редовно обучение, както и стипендиите за студентите със специални нужди и за изявените студенти, управлява програмата за подпомагане за транспорт и осъществява тясно сътрудничество със студентските центрове относно субсидирането на храна и квартира. Финансовият отдел за институциите за висше образование ръководи изплащането на таксите за обучение за студентите редовно обучение в бакалавърски, магистърски и интегрирани програми.

Самите институции за висше образование и студентските центрове също се занимават с координация на системата за финансово подпомагане на студентите. Институциите за висше образование отговарят за функционирането на студентските съвети, които финансират студентските програми и дейности и управляват базите данни за регулиране на достъпа на студентите до субсидирана храна, участие в международни програми за обмен и други видове международни програми за мобилност и сътрудничество. Студентските центрове отговарят за управлението на студентските столове и квартири.

Източник:

The Croatian Student Financial Support System in a European Context: A Comparative Study
http://www.iro.hr/userdocs/File/Publikacije/ACCESS_Student%20support_ENG_web.pdf

В. Машуах

КРИТЕРИИ ЗА ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА ТАЛАНТЛИВИ СТУДЕНТИ ОТ ФОНДАЦИЯ „КОНРАД АДЕНАУЕР“ В ГЕРМАНИЯ

През юли 2014 г. е публикуван доклад на фондация „Конрад Аденауер“, в който подробно се излагат критериите за подпомагане на талантливи и амбициозни студенти.

В устава на фондацията е застъпена идеята за принос към демократичното гражданско образование в Германия. Фондацията работи за насърчаване на демокрацията и върховенството на закона в световен мащаб, както и за спазването на човешките права. Тя подпомага университетското образование и обучение, а също така подкрепя развитието на политически партии, социални групи, свободни и независими медии.

С подпомагането на талантливи студенти, които имат високо културно-образователно ниво, фондация „Конрад Аденауер“ цели да допринесе за възпитаването и израждането на отговорни млади професионалисти във всички сфери в един свят, който се уповава на международното сътрудничество и на все по-ефективното разделение на труда. Тази цел се постига чрез отпускане на стипендии, организиране на студентски съвети, персонални грижи към отделния студент и голям диапазон от интердисциплинарни семинари, лекции и дискусии. Подпомагането е насочено към студентите, които ефективно развиват своите забележителни способности и по време на следването се отличават с особени постижения.

Функционирането на едно общество зависи до голяма степен от стабилността и ефективността на неговия културен и образователен елит. Ценностната ориентация и моралната отговорност на хората от елита оказват решаващо влияние върху организационната способност на съвременните общества. Ето защо мисията на фондация „Конрад Аденауер“ е да допринесе за подпомагане и насърчаване на елитите в Германия и чужбина. Чрез идейно (духовно) подпомагане на студентите и чрез разпределяне

на стипендии на млади хора със забележителни образователни възможности фондацията ефективно насърчава младите хора за успешно справяне с бъдещите задачи в областта на науката, политиката, медиите и културата.

Допустими кандидати за стипендии са:

- студенти в редовна форма на обучение от всички дисциплини, които отговарят на условията за национална принадлежност съгласно Закона за подпомагане на федералното обучение, записани в акредитирани от държавата университети и специализирани висши училища, както и студенти от университети в държавите членки на ЕС и Швейцария;
- млади таланти в областта на журналистиката: студенти от всички специалности; препоръчва се до третия семестър да се подаде заявление за стипендия (за студентите от бакалавърска степен и за тези, които са достигнали до държавен изпит).

До селекция се допускат студенти, които имат възможността да участват поне две години в програми за идейно (духовно) подпомагане (идейното подпомагане изисква стипендиантите задължително да присъстват на семинарни програми). Следователно кандидатите, на които им остава по-малко от 4 семестъра до края на следването, не могат да кандидатстват за финансово подпомагане.

Заявленията за кандидатстване от студентите от бакалавърските програми трябва да се подават поне четири месеца преди завършването, а от студентите от магистърските програми - преди започването на самата програма, която обикновено трае две години (четири семестъра). Според правилника на фондацията не могат да кандидатстват студентите, които през следващите четири семестъра ще учат извън

рамките на Германия, на държавите от ЕС и на Швейцария. Студентите, които следват второ висше образование и на които вече им предстоят изпити за професионална квалификация, също не могат да се включват в групата на кандигатите. Могат да кандигатстват само студенти, които са записали второ висше образование в специализирани висши училища. Студентите, следващи задочно, не могат да кандигатстват. Изключено е подпомагането също така, ако студентът работи по време на следването си и ако отделя повече време на работата си, отколкото на учебния процес.

Допустимата възраст за кандигатстване е до 35 години.

Не е възможно получаващите стипендии от фондация „Конрад Аденауер“ едновременно да получават финансова помощ от други институции.

По-важни документи за кандигатстване за стипендии

За кандигатстване за стипендии са необходими редица документи, от които по-важните са:

- Оценка от университетски преподавател за нивото и постиженията на студента и за неговия научен потенциал. За студенти в началния етап на университетското обучение (първи или втори курс) е допустимо оценката да е направена и от преподавател в средното училище. •

- Оценка за личностните качества на кандигата (изготвена от университетски преподавател).

- Само за кандигати, изучаващи журналистически специалности: писмени документи и публикации, доказващи журналистическа дейност (максимум пет), включващи статии от студентски вестници, удостоверения за стаж, сертификати за журналистическа работа на свободна практика и др. Всякакви доказателства за практически опит в журналистиката се оценяват положително.

Критерии за подбор и селекция на кан-

дигати

Изборът на изявени студенти става въз основа на следните изисквания и критерии:

- Интелектуални способности
  - професионална квалификация;
  - общо образование / отвореност и интереси / креативност и творчески способности;

- Ценностно ориентиране / отговорност
  - близост до ценностите на фондация „Конрад Аденауер“;
  - гражданска позиция и толерантност;
  - самостоятелно мислене.

- Обща и политическа ангажираност
  - доброволческа дейност (вземат се предвид художествените и научните постижения на учащите);

- Личност:
  - мотивация;
  - потенциал;
  - поведение;
  - социална компетентност.

Изборът на талантиливи студенти в областта на журналистиката се осъществява въз основа на наличието на следните качества и способности:

- журналистически талант;
- журналистически нюх;
- езикова и медийна компетентност.

При подпомагането на изявените студенти се прави избор между предложените кандигати от всички специалности и младите таланти в областта на журналистиката. Въз основа на критериите за подбор се назначава комисия за подбор на кадри, която решава кои кандигати да се одобряват за подпомагане. В отделни случаи одобряването на финансовото подпомагане може да се отложи за определен период от време - тази мярка се прилага, в случай че кандигатът все още не отговаря напълно на необходимите критерии, но вече е създал впечатление, че в

бъдеще ще изпълни изискванията.

Кандидатите, които отговарят на изискванията, се поканват на специална среща с представителите на комисията за подбор на кадри.

Подборът се състои от писмен изпит и групова дискусия на определена тема.

Продължителност на подпомагането и контрол на постиженията

Група от представители на фондацията, които се занимават с въпросите на подпомагането на студентите, редовно посещават образователните институции и водят персонални разговори с всеки студент, получаващ стипендия. Разговорът допринася за добиване на обща представа за персоналното развитие на студента, за неговите образователни постижения и за резултатите от участието на стипендиантите в различни научни и образователни семинари. Въз основа на установени критерии за оценка се разработва профил, който документира успеха от подпомагането и прави възможно насърчаването на силните страни на кандидатите. Максималният срок на финансиране се ръководи от разпоредбите на Закона за подпомагане на федералното обучение. Срокът за получаване на стипендия може да бъде удължен при изключителни случаи само с писмено заявление от студента и подробна писмена аргументация, че причините за удължаване на периода на подпомагане са уважителни.

Размер на стипендиите

Месечният размер на финансовата помощ за стипендиантите е в зависимост от дохода на родителите, на студентите и на брачния партньор (ако има такъв). Размерът на финансирането е в съответствие с насоките на Федералното министерство на образованието и научните изследвания и в момента най-високата възможна стипендия е в размер на 597 евро.

Независимо от размера на стипендията, всички стипендианти получават надбав-

ка до 300 евро на месец.

За семейните стипендианти е възможно да се предоставят надбавки в размер на 155 евро.

За стипендиантите с едно дете, което не е навършило 10 години, може да се предостави специална месечна надбавка в размер на 113 евро (за първо дете). Надбавката се увеличава с 85 евро за всяко следващо дете.

Всеки стипендиант може да поиска надбавка за здравно осигуряване в размер максимум до 73 евро на месец.

Идейно подпомагане

Паралелно с финансовото подпомагане на стипендиантите се предоставя и специфичен вид идейно (духовно) подпомагане. То се осъществява под три форми: а) персонално наставничество от регионалните представители на фондацията и от специални научни ръководители;

б) студентски семинарни програми;

в) университетски групи, поддържани от стипендиантите.

Регионалните представители на фондацията и научните ръководители осъществяват наставничество на стипендиантите лично във висшите училища и университетите.

Семинарните програми се организират, за да се повишава специализираната и общообразователната квалификация на стипендиантите. Семинарите, на които студентите се занимават с исторически, политически, икономически и социални въпроси, дават възможност за интердисциплинарен обмен.

В университетските групи стипендиантите са самостоятелни в организирането на програмата си през семестъра. В тази програма се насрочват и различни образователни мероприятия, в които участват само стипендианти на фондация „Конрад Аденауер“.

Мероприятията са свързани с научни дискусии, представяния на реферати на образователна тематика от стипендиантите и др.

Всеки стипендиант е задължен през време на периода на подпомагането да участва в

един основен семинар и в три други семинара, а също така и редовно да участва на срещите на групата от стипендианти във висшето училище, в което следва.

Подпомагане на млади журналисти

Фондация „Конрад Аденауер“ подпомага чрез специални програми студенти, стремящи се към практикуване на журналистическа професия. Стипендиантите от специалностите в областта на журналистиката паралелно със задължителните лекции посещават и специални семинарни програми, които ги подготвят за различните журналистически сфери на дейност.

Обучение в чужбина

Стипендианти на фондацията могат да получават подкрепа за обучение в чужбина само за два семестъра. По правило, за този период от време студентите получават към стипендията и специални добавки във връзка с пътните разходи и студентските такси в чужбина. Изборът на университет и продължителността на престоя в чужбина трябва да бъдат упоменати в заявлението за стипендия.

Прекратяване на подпомагането

Студентското подпомагане се прекратява, когато стипендиантите започват да се явяват на изпити за професионална квалификация. Въпреки че вече не са подпомагани, бившите стипендианти продължават да поддържат връзка с фондацията. Съществуват специални програми за бивши стипендианти, които целят да поддържат жив контакта с фондацията.

Стипендиите могат да бъдат преустановени, в случай че:

- започват да не се спазват условията за отпускането им;
- студентът е декларирал неверни твърдения за съществени факти или е скрил някои факти.

В края на периода на подпомагането на студента се предоставя специална декларация за спиране на предоставяната финансова помощ. Ако представителите на фондацията разкрият невярна информация при предоставените от студента документи или фалшиви сертификати, те са задължени незабавно да преустановят предоставянето на стипендии, а стипендиантите са длъжни да върнат цялата получена сума.

Предоставянето на стипендии трябва да бъде преустановено и в случай на неразрешено използване на презумпцията за авторство, тоест при открит случай на научно плагиатство (когато научните открития, хипотези, теории и изследователски методи принадлежат на някой друг, а стипендиантът претендира, че са негови).

В края на следването си стипендиантите информират фондацията за датата на държавния изпит или съответно на дипломната работа и след заключителния изпит представят диплома за придобито висше образование. Студентите представят и заключителен доклад за своята дейност и за резултатите си през периода на подпомагането. След предоставянето на тези документи фондацията връчва специален сертификат като доказателство, че студентът е бил неин стипендиант.

Източник:

Studienförderung. Richtlinien zur Vergabe von Stipendien

<http://www.kas.de/upload/begabtenfoerderung/Foederrichtlinien.pdf>

П. Главеев

ЦИФРИ И ФАКТИ

НАЦИОНАЛНИ ТАКСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ В СТРАНИТЕ ОТ ЕС ПРЕЗ 2013-2014 ГОДИНА

В публикувания през 2014 г. доклад „Национални системи за такси и за подпомагане на студентите, 2013 - 2014 година“, изготвен от образователната мрежа „Еврудика“, са представени основните характеристики на националните системи за подпомагане на студентите в Европа. Информацията е ограничена само до държавно или правителствено финансираните институции за висше образование. Включени са данни за редовните и загочните студенти в първи (бакалавър) и втори (магистър) цикъл на висшето образование, без докторанти. Не са отчетени отпускните субсидии за настаняване, транспорт и храна.

Във въведението е обобщено, че проблематиката относно студентските такси и подкрепа е трудна за ясно и точно сравняване и разбиране на европейско ниво. Така е подчертано значението на доклада най-вече като опит за скициране на националните системи, формираща база за бърза и лесна съпоставка.

Формите на подпомагане на студентите варират съобразно потребностите в отделните страни. Най-разпространените форми на подкрепа са стипендиите и заемите, прилагани съвместно (студентите получават стипендии и заеми едновременно) или поотделно (студентите получават или заеми, или стипендии).

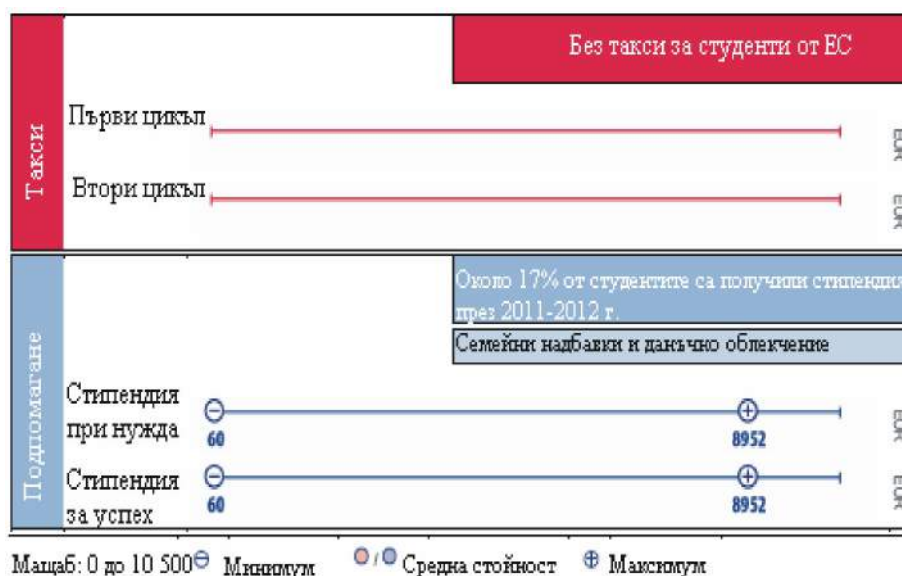
Докладът се състои от диаграми и текст с възможно най-актуалните данни за включените държави.

Диаграмите представят размера на таксите* за едногодишно обучение (в евро) с включени разходи за регистрация, записване и сертифициране, които също се покриват от студентите. Приложена е диференциация спрямо първия и втория цикъл на висшето образование. Не са включени таксите за чуждестранните студенти, но в текста е отбелязано, ако те се различават от тези за студентите, жители на съответната страна. Отражено е дали стипендията се присъжда на основата на потребност, или заради постижения. Посочено е наличието в съответната страна на един или повече от трите елемента (заеми, данъчни облекчения за родителите, семейни надбавки) на системите за подпомагане на студентите.

Текстовете след диаграмите излагат основни характеристики на системите от такси (в национална валута), видове подкрепа за студентите (стипендии, заеми, данъчни облекчения, семейни надбавки), последни и планирани реформи (ако има такива).

*Данните за таксите присъстват в доклада, понеже самите такси обикновено са във връзка със системата за подпомагане на студентите.

Австрия

Такси (2013-2014 г.)

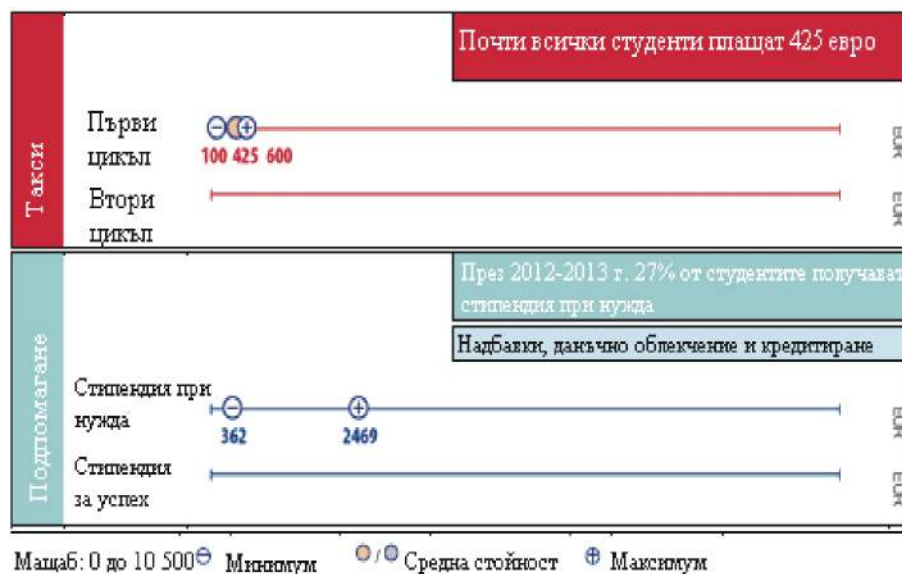
- Австрийските студенти, тези от ЕС или със същия статут в университетите и Педагогическото училище (Pädagogische Hochschule) не плащат такси. В случай че просрочат минималния срок на обучение с една година, те трябва да платят 363,36 евро на семестър.
- Всички други студенти в Pädagogische Hochschule заплащат 363,36 евро на семестър.
- Студентите в университетите и Pädagogische Hochschule могат да бъдат освободени от такси в случаи на студентски практики, транснационална академична мобилност, заболявания и бременност.
- Международните студенти (извън ЕС и ЕИО) в университетите заплащат такса от 726,72 евро на семестър; студентите от развиващите се страни могат да бъдат освободени от такси с решение на университета.
- Специализираните висши училища (Fachhochschulen) могат да изискват такси от 363,36 евро на семестър. Освен това те могат да изискват от студентите от трети страни и такса за покриване на разходите, която обикновено надхвърля този размер.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Стипендиите се разделят на два вида: едните се получават директно, а другите - чрез трансфер през родителите на студента или непарична помощ.
- Директното подпомагане се изплаща на месечни вноски в размер до 8 952 евро на година. Сумата се изчислява на базата на доходите и броя на лицата в семейството на студента, родителите и съпруга/та.
- Субсидиите не се връщат освен в случаите, когато липсва уверение за успеха след първите два семестъра.
- Родителите на студента могат да получат семейни надбавки (152,70 евро на месец на дете) и данъчно облекчение (58,40 евро на месец на дете), ако студентът е под 24-годишна възраст (по изключение до 25-годишна възраст) и все още се обучава.
- Няма програма за студентско кредитиране.

Белгия (Германска общност)

Таксу (2013-2014 г.)

Висшето образование е платено само на ниво ISCED 5B. Всички студенти плащат такса при кандидатстване. Постановените суми са в рамките на 100-600 евро, но реално почти всички студенти плащат сумата от 435 евро.

Подпомагане (2013-2014 г.)

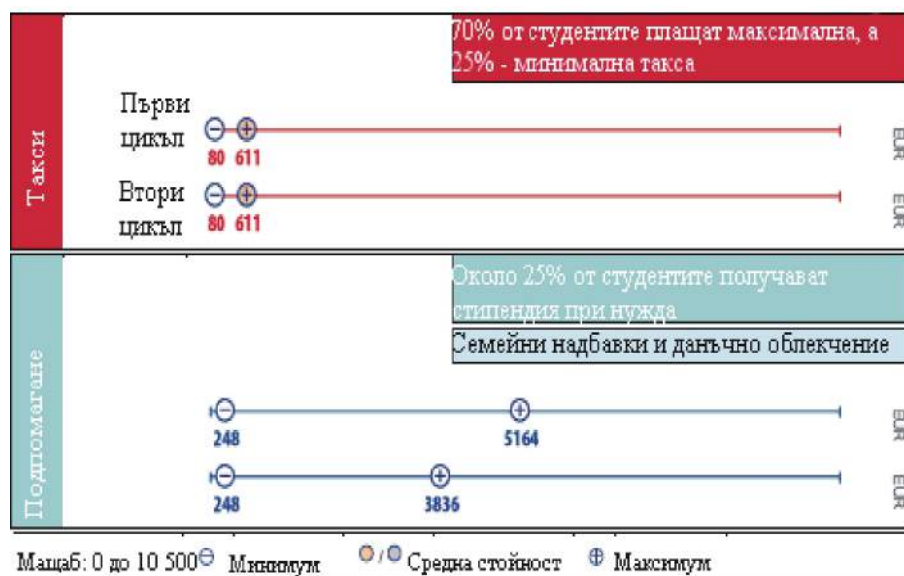
Държавните субсидии се отпускат само при нужда, като критерий са доходите на родителите. Сумите се подсикуряват чрез държавната система за социално осигуряване на студентите. Годишните стипендии са в размер от 362 до 2 469 евро.

Съществува възможност за заемане на студентски кредит през първия и втория цикъл на обучение, съответно в размер от 1 000 и 1 500 евро. Лихвите са между 0 и 3% в зависимост от доходите на студента, а кредитът трябва да бъде изплатен в 3-годишен срок след завършването. Управителният съвет за студентско кредитиране по преценка може да разреши допълнителен кредит в размер от 1 000 евро.

Главите на семействата получават данъчно облекчение, което зависи от броя на децата на тяхна издръжка (вкл. студенти без доход). Прагът на минималните доходи се увеличава с 1 400 евро за едно дете, 3 590 евро за две деца, 8 050 евро за три деца, 13 020 евро за четири деца и с 4 970 евро за всяко следващо дете.

Семейните надбавки са в размер от 88,51 евро на месец в зависимост от броя на децата. Те се получават от майката на детето, докато то учи или е на практика до 25-годишна възраст, с изключение на работа по време на лятната почивка (юли, август и септември). Задължително е студентът да не е работил през останалото време повече от 240 часа на тримесечие. В случаите когато студентът не живее с майка си или не се подпомага от нея, семейните надбавки се изплащат на попечителя (родител, роднина, настойник).

Белгия (Фламандска общност)

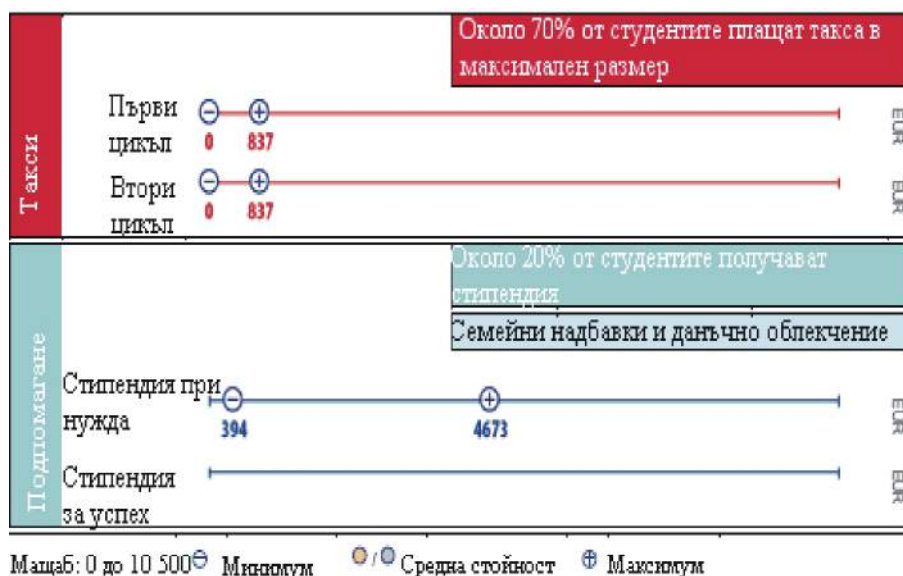
Такси (2012-2013 г.)

- Фиксирана такса в размер от 66,50 евро се заплаща в началото на академичната година. Студентите плащат плаваща такса в зависимост от събраните кредити. За всеки получен кредит се заплаща 9,10 евро.
- Таксите зависят от доходите на студента и вида на обучението. Ако студентът може да получи субсидия, тогава максималната такса не може да надхвърля сумата от 80 евро.
- Студентите от страни извън ЕС могат да платят по-високи такси.

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Студентските стипендии се определят от икономическата нужда и успеха. Критериите са доходите на родителите и/или студента и успехът от предходната академична година. Сумите са в размери от 247,84 евро до 3 835,53 евро. Може да се отпусне и извънредна субсидия в размер до 5 164,02 евро при изключително ниски доходи и липса на подпомагане от страна на семейството.
- Няма програма за студентско кредитиране.
- Главите на семействата получават данъчно облекчение, което зависи на броя на децата на тяхна издръжка (вкл. студенти без доход). Прагът на минимални доходи се увеличава с 1 400 евро за едно дете, 3 590 евро за две деца, 8 050 евро за три деца, 13 020 евро за четири деца и с 4 970 за всяко следващо дете.
- Семейните надбавки са в размер от 88,51 евро на месец в зависимост от броя на децата. Те се получават от майката на детето, докато то учи или е на практика до 25-годишна възраст, с изключение на работа по време на лятната почивка (юли, август и септември). Задължително е студентът да не е работил в останалата част от времето повече от 240 часа на тримесечие. В случаите когато студентът не живее с майка си или не се подпомага от нея, семейните надбавки се изплащат на попечителя (родител, роднина, настойник).

Белгия (Френска общност)

Таксу (2013-2014 г.)

Лимити на таксите се постановяват от правителството. Таксите зависят от финансовото състояние на студента. За академичната 2013-2014 г. максималната такса е в размер от 837 евро, а средната такса е 374 евро (за студенти, които не получават стипендии, но имат нисък доход). Студентите, които получават стипендии, не плащат такси.

Таксите в университетите и другите висши училища са различни. До 2017 г. висшите училища могат да изискват регистрационни и административни такси, но общата сума не трябва да надвишава 837 евро на година. Тези такси могат да бъдат от 0 евро (за получаващите стипендия) до 179 евро, в зависимост от програмата на обучение и финансовото състояние на студента. Очаква се таксите прогресивно да намаляват и след 2017 г. да отпадат.

Студентите от страни извън ЕС плащат допълнителни такси (droits d'inscription spécifiques). За програми в колежи те са определени нормативно - 992 евро за професионално ориентирани програми и 1 487 евро за академично ориентирани програми през първия цикл на обучение и 1 984 евро през втория цикл. За организирани университетски програми нормативно е поставен максимален лимит за такса не повече от пет пъти регистрационната такса. На практика университетите (през междууниверситетския съвет) договарят определени суми. Тези суми зависят от страната на произход на студента. Допълнителните такси от предишната точка важат и за студентите от страните извън ЕС.

Подпомагане (2013-2014 г.)

Публичните субсидии за академичната 2012-2013 г. се предлагат на студенти с ниски доходи под 35-годишна възраст. Студентите трябва да кандидатстват всяка година. Сумите се определят от семейния доход и са в размер от 393,67 до 4 673,17 евро на година.

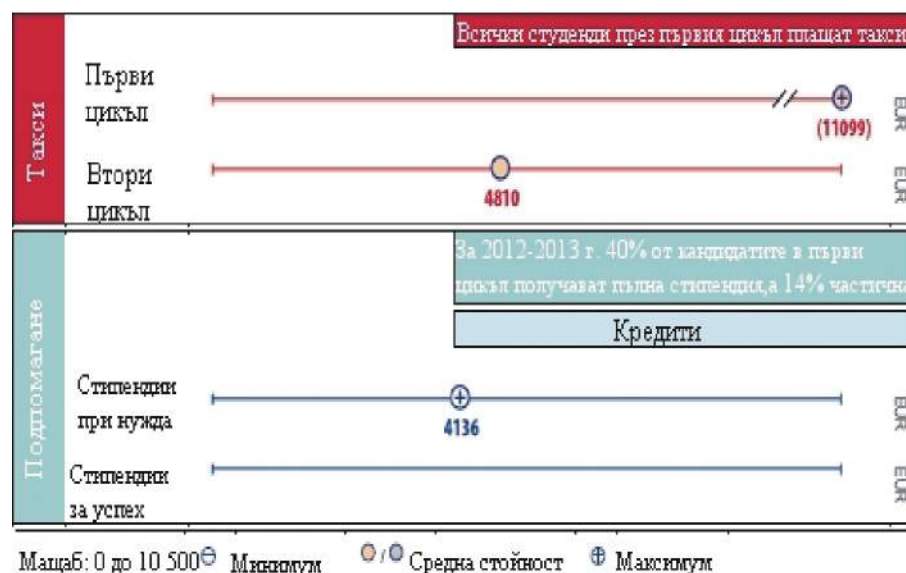
Отпускат се кредити на семейства с поне три деца на издръжка на родителите. Много малко от тях се възползват (за 2011-2012 г. - 0,01%).

Главите на семействата получават данъчно облекчение, което зависи от броя на децата на тяхна издръжка (вкл. студенти без доход). Прагът на минималните доходи се увеличава с 1 400 евро за едно дете, 3 590 за две деца, 8 050 за три деца, 13 020 за четири деца и с 4 970 за всяко следващо дете.

Семейните надбавки са в размер от 88,51 евро на месец, в зависимост от броя на децата. Те се получават от майката на детето, докато то учи или е на практика до 25-годишна

възраст, с изключение на работа по време на лятната почивка (юли, август и септември). Задължително е студентът да не е работил в останалата част от времето за повече от 240 часа на тримесечие. В случаите когато студентът не живее с майка си или не се подпомага от нея, семейните надбавки се изплащат на попечителя (родител, роднина, настойник).

Великобритания (Англия)

Такси (2013-2014 г.)

Първи цикъл редовно обучение - таксите се определят от училищата, но имат максимален размер от 9 000 паунда* за училищата с приет план за достъп до образование (осигуряващ достъп на групите с нисък доход и други особености) и 6 000 паунда за училищата без план за достъп до образование. Средната сума за 2012-2013 г. е 8 385 паунда. Студентите могат да не платят цялата сума наведнъж, а да кандидатстват за заем. Връщането на заема зависи от доходите и вноските възлизат на 9% от дохода над минималния праг от 21 000 паунда. Тези условия важат за студентите от всички части на Великобритания и ЕС. Студентите от Уелс могат да получават стипендия от правителството на Уелс.

Първи цикъл заочно обучение - таксите се определят от висшите училища, но имат максимален размер от 6 750 паунда. Студентите могат да не платят цялата сума наведнъж, а да кандидатстват за заем. Условията за връщането на кредита са същите, както за студентите редовно обучение.

Втори цикъл - таксите не се регулират. Най-честата такса от 3 900 паунда обозначава и сумата за докторантските програми (които могат да включват обучение по магистърски програми), определени от научните съвети и използвани като принцип от много институции. Таксите се различават в зависимост от програмата на обучение.

Първи и втори цикъл международни студенти - таксите не се регулират.

Подпомагане (2013-2014 г.)

Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват стипендия за подпомагане на жилищните нужди. Максималният размер е 33 564 паунда (за студенти със семеен доход от 25 000 паунда или по-малко). През 2012-2013 г. 40% от кандидатите са получили пълна субсидия, а 14% - частична. Студентите, които са самотни родители или имат определени заболявания, могат да получат специална стипендия.

* 0,81087 паунда = 1 евро.

▪ Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват заем за подпомагане на жилищните нужди. Максималният размер при живеене в семейно жилище е 4 375 паунда. За студенти, които живеят далеч от семейното жилище, максималният размер е 5 500 паунда за места извън Лондон и 7 675 за Лондон. Сумата се намалява, ако студентът получава стипендия за нужда. Връщането на заема е при условията на заема за такси.

▪ Първи цикъл заочно обучение - стипендии и кредити не се предлагат.

▪ Първи цикъл - всички институции, изискващи повече от 6 000 паунда, трябва да предлагат национална програма за стипендии (National Scholarship Programme - NSP) на студенти в неравностойно положение. Те могат да включват финансово подпомагане, освобождаване от такса или облаги в натура. Много институции предлагат и стипендии за студенти от по-слабо представени групи в обществото.

▪ Втори цикъл - с изключение на някои определени специалности като педагогика, социални дейности и някои медицински професии, по-голямата част от студентите се самофинансират. Съществува подпомагане при студентите в преподавани докторантски програми (които могат да включват курсове от магистърски степени). Научните съвети определят минимално ниво за тези стипендии, което за 2013-2014 г. е 13 726 паунда годишно.

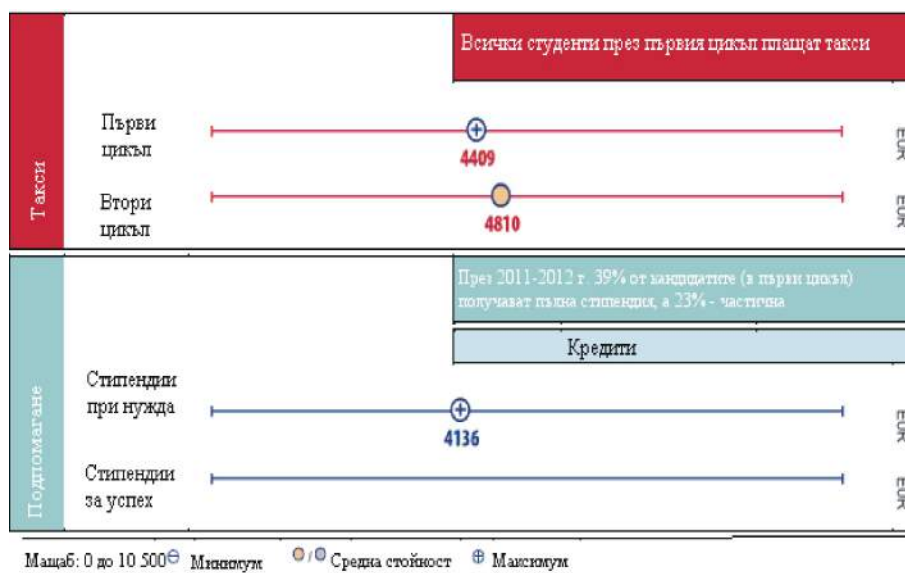
▪ Втори цикъл - около 60% от студентите в преподавани програми и 30% в изследователските програми не получават подпомагане към таксите за обучение и жилищните разходи.

▪ Няма данъчни облекчения за родители и семейни надбавки в системата на студентското подпомагане.

Последни промени

▪ Промени в студентските такси и студентското подпомагане за първия цикъл на обучение влизат в сила през септември 2012 г. Преди тази дата максималната стойност на таксите за обучение през първия цикъл е 3 375 паунда. Промените важат само за новозаписаните студенти.

Великобритания (Северна Ирландия)

Такси (2013-2014 г.)

▪ Първи цикъл редовно обучение - таксите се определят от институциите, но има поставен максимален размер от 3 575 паунда за институции с програма за отворен достъп, като те предлагат и финансово подпомагане. Студентите могат да не платят цялата

сума наведнъж, а да кандидатстват за заем. Връщането на заема зависи от доходите и вноските възлизат на 9% от дохода над минималния праг от 16 365 паунда. Тези такси се отнасят до студентите от Северна Ирландия и ЕС, таксите за студентите от Англия, Шотландия и Уелс са до 9 000 паунда. Студентите от Уелс могат да получат стипендия от своето правителство.

- Първи цикъл заочно обучение - таксите не се регулират.

- Втори цикъл - таксите не се регулират. Най-„честата“ такса от 3 900 паунда обозначава и сумата за докторантските програми (които могат да включват обучение по магистърски програми), определена от научните съвети и използвана като ориентир от много институции. Таксите се различават в зависимост от програмата на обучение.

- Първи и втори цикъл международни студенти - таксите не се регулират.

Подпомагане (2013-2014 г.):

- Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват стипендия за подпомагане на жилищните нужди. Максималният размер е 3 475 паунда (за студенти със семейен доход от 19 203 паунда или по-малко). През 2011-2012 г. 39% от кандидатите са получили пълна субсидия, а 23% - частична. Студентите, които са самотни родители или имат определени заболявания, могат да получат специална стипендия.

- Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват заем за подпомагане на жилищните нужди. Максималният заем е 3 750 паунда за студенти, които живеят в семейното жилище, и 4 840 паунда за студенти, които живеят другаде. Сумата се намалява, ако студентът получава стипендия поради необходимост. Връщането на заема е при условията на заема за такси.

- Първи цикъл редовно обучение - всички институции трябва да предложат допълнително стипендии за студенти, които получават максимална стипендия за покриване на жилищните нужди и за специално подпомагане. Сумите са различни.

- Първи цикъл заочно обучение - съществува стипендия за покриване на академичните такси и други разходи. Не се предлага кредитиране.

- Втори цикъл - с изключение на някои специалности като педагогика, социални дейности и някои медицински професии, по-голямата част от студентите се самофинансират. Стипендията за образователна магистърска програма е в размер от 6 863 паунда. Съществува възможност за подпомагане на студентите в докторантски програми (които могат да включват курсове от магистърски програми). Научните съвети постановяват минимални суми за тази стипендия, която за 2013-2014 г. е в размер от 13 726 паунда на година.

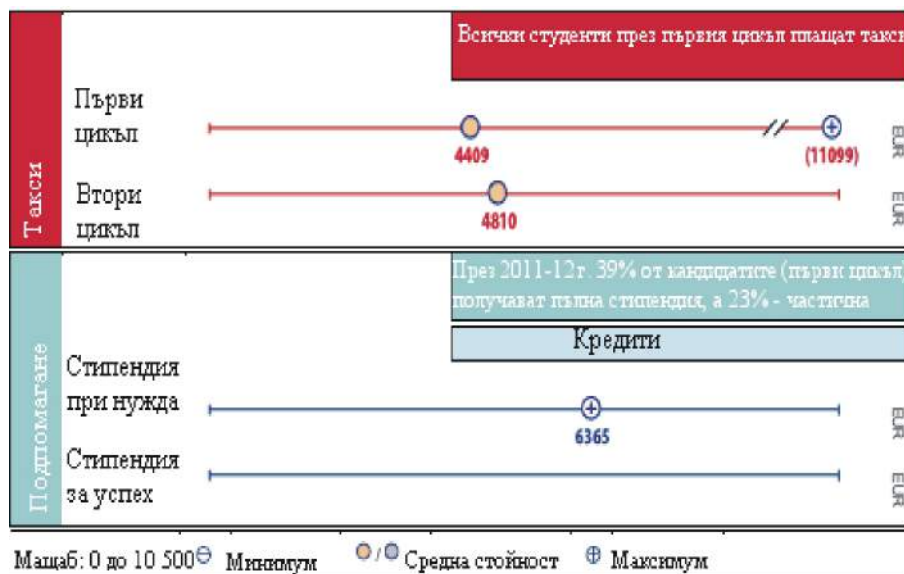
- Около 60% от студентите в образователните и 30% в научноизследователските програми не получават подпомагане към таксите за обучение и жилищните разходи.

- Няма данъчни облекчения за родители и семейни нагбавки в системата на студентското подпомагане.

Последни промени:

- През септември 2011 г. министърът обявява, че до края на 2014-2015 г. таксите трябва да се покачват с нивата на инфлацията. Това се случва след обявяване на плана за вдигане на академичните такси в Англия и провеждане на консултации по този въпрос в Северна Ирландия.

Великобритания (Уелс)

Такси (2013-2014 г.)

- Първи цикъл редовно обучение - таксите се определят от институциите, но има поставен максимален размер от 9 000 паунда за институции с програма за отворен достъп, за тези без такъв план максимумът е 4 000 паунда. Студентите могат да не платят цялата сума наведнъж, а да кандидатстват за стипендия с размер до 5 425 паунда и заем до 3 575 паунда за покриване на пълната студентска такса. Най-честата сума за такса е 3 575 паунда. Връщането на заема зависи от доходите и вноските възлизат на 9% от дохода над минималния праг от 21 000 паунда. Тези такси се отнасят до всички студенти от Великобритания, но стипендията се отпуска само на студентите от Уелс.
- Първи цикъл заочно обучение - таксите не се регулират.
- Втори цикъл - таксите не се регулират. Най-честата сума (3 900 паунда) за докторантските програми (могат да включват курсове от магистърски програми) е постановена от научните съвети и се използва като ориентир от много институции. Самите такси варират много като сума.
- Първи и втори цикъл международни студенти - таксите не се регулират.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват стипендия за жилищни нужди. Максималният размер е 5 161 паунда (за студенти със семеен доход от 18 370 паунда или по-малко). През 2012-2013 г. 38% от кандидатите са получили пълна субсидия, а 30% - частична. Студентите, които са самотни родители или имат определени заболявания, могат да получат специална стипендия.
- Първи цикъл редовно обучение - пакетите за подпомагане включват заем за жилищни нужди. Максималният размер за студенти, които живеят в семейното жилище е 5 150 паунда, а за тези извън него е 3 987 паунда. Сумата се намалява, ако студентът получава стипендия при нужда. Връщането на заема е при условията на заема за студентска такса.
- Първи цикъл редовно обучение - студентите, които получават стипендия в максимална степен за жилищни нужди или специално подпомагане, могат да получат допълнително финансиране в минимален размер от 347 паунда.
- Първи цикъл заочно обучение - предлага се стипендия за покриване на таксите и други

разходи. Не се предлага студентско кредитиране.

- Втори цикъл - с изключение на специалности като педагогика, социални дейности и някои медицински професии, по-голямата част от студентите се самофинансират. Съществува възможност за подпомагане на студентите в докторантски програми (които могат да включват курсове от магистърски програми). Научните съвети постановяват минимални суми за тази стипендия, която за 2013-2014 г. е в размер от 13 726 паунда на година.

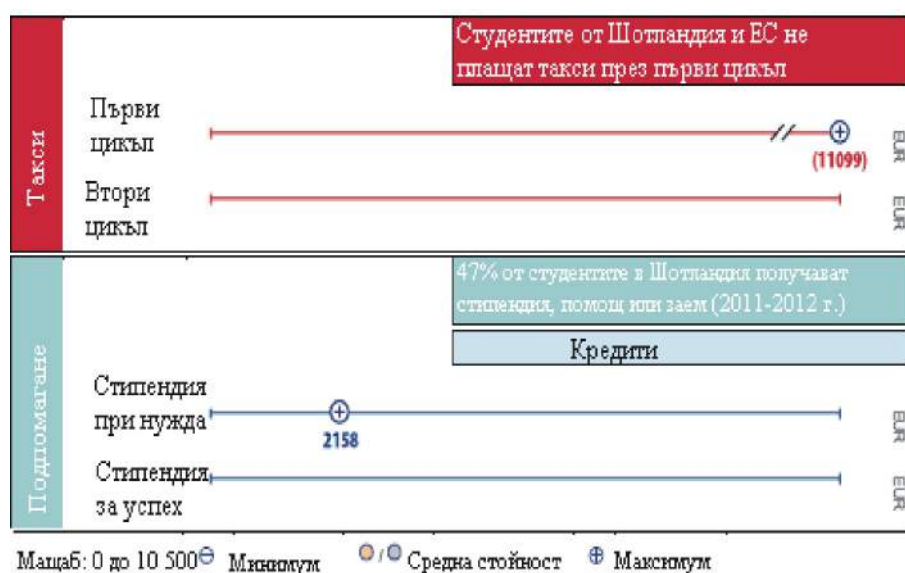
- Около 60% от студентите в образователни и 30% от тези в научноизследователски програми не получават подпомагане към таксите за обучение и жилищните разходи.

- Няма данъчни облекчения за родители и семейни надбавки в системата на студентското подпомагане.

Последни промени

- След обявените планове за вдигане на максималния размер на студентските такси в Англия, правителството на Уелс одобрява правила, които позволяват по-високи такси от септември 2012 г. Студентите от Уелс със статут на постоянно гражданство не трябва да плащат тези по-високи такси, защото правителството ги покрива със стипендия.

Великобритания (Шотландия)

Такси (2013-2014 г.)

- За първия цикъл правителството плаща таксите на шотландските студенти и на тези от ЕС. За 2013-2014 г. размерът на таксите е 1 820 паунда.

- Шотландските студенти и тези от ЕС не плащат такси за следване в шотландските университети, но заплащат такси, ако следнат в другите части на Великобритания. Студентите от Англия, Уелс и Северна Ирландия трябва да плащат такси за обучение в Шотландия.

- Студентите от други части на Великобритания плащат такси в размер до 9 000 паунда, тази сума е определена чрез договор в сектор Образование. Това е поставено нормативно в законопроект за образование след 16-годишна възраст, който влиза в сила от ноември 2013 г.

- Таксите за международни (извън ЕС) студенти не се регулират и се определят от висшите училища.

- Системата за подпомагане и финансиране на образованието е разработена за студен-

ти в първия цикъл на обучение. Във вторият цикъл таксите не се регулират и зависят от професионалното направление и вида на обучението (редовно, задочно и др.).

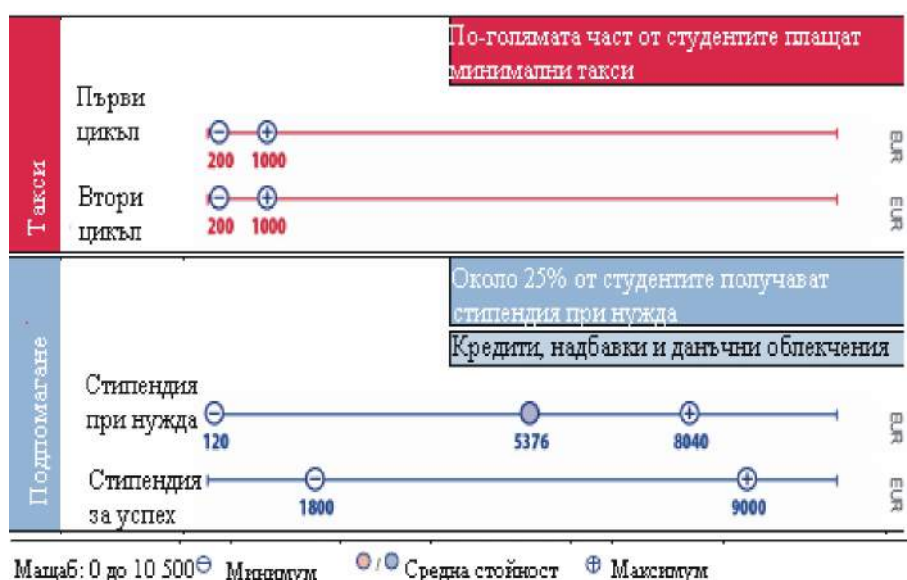
Подпомагане (2013-2014 г.)

- Предлагат се стипендии и кредити на студентите в зависимост от тяхното финансово състояние. Програмата "Финансиране на млади студенти" подпомага студенти с ниски доходи със суми до 1 750 паунда годишно. Програмата "Независими студенти" подпомага студенти над 25-годишна възраст или живеещи с партньор със суми до 750 паунда годишно. Съществуват и други стипендии за студенти със специални потребности.

- Много студенти се възползват от заеми. В зависимост от семейните доходи, те могат да заемат до 5 500 паунда годишно. Самоиздържащите се студенти могат да заемат максимум 6 500 паунда годишно. Всички студенти могат да заемат 4 500 паунда годишно без значение от техния доход.

- Няма данъчни облекчения за родители и семейни надбавки в системата на студентското подпомагане.

Германия

Такси (2013-2014 г.)

- В 15 от 16-те провинции обучението е безплатно (Бавария премахва таксите от зимния семестър на 2013-2014 г.). Само в Южна Саксония студентите плащат такси от максимум 1 000 евро за академичната година. Административни такси се заплащат от всички студенти.

- При надвишаване на установения за обучение период, студентите плащат такси дори в тези провинции, където такива не се изискват.

- Студентите могат да бъдат освободени от такси при изпълнение на определени условия.

- Студентите извън ЕС и ЕИО могат да плащат различни такси.

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Общо публично студентско подпомагане (BAfoG) се дава като стипендия за половината сума и като безлихвен заем за другата половина. Общата сума е от 10 до 670 евро месечно за едногодишен период. Включването към програмата и размерът на сумата се преценяват на

базата на състоянието на студента - финансово, жилищно, семейно и здравословно. Максималната сума, която трябва да се върне, е в размер от 10 000 евро.

- Студентите трябва да са на възраст под 30 години (35 за магистърски програми), за да могат да се възползват от програмите за подпомагане.

- Предлагат се различни видове стипендии за успех. Сумите се оценяват на базата на нуждите на студентите. Общите суми могат да бъдат от 150 до 820 евро месечно за едногодишен период. Допълнително подпомагане може да бъде отпуснато при оценка на семейното финансово състояние.

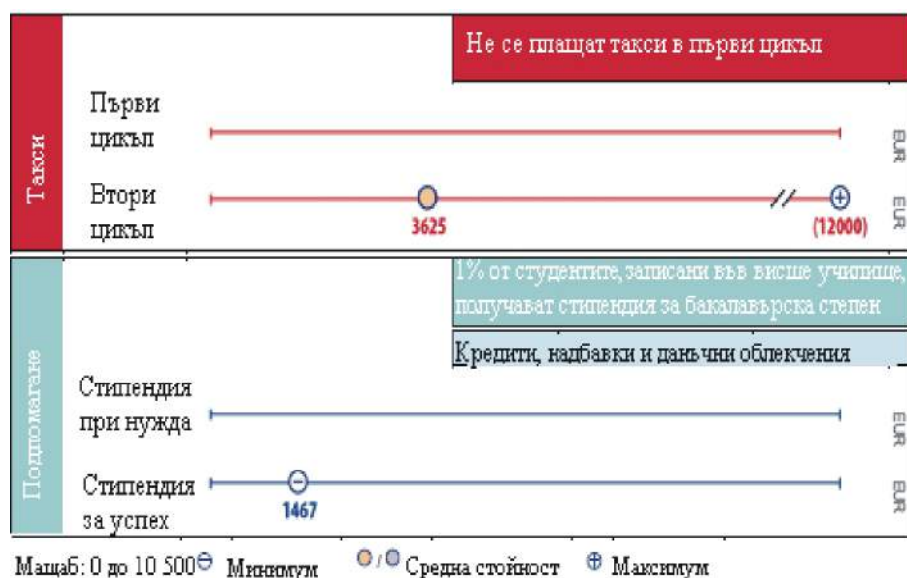
- Образователни заеми се предлагат за покриване на академичните такси (в провинциите, където има постановени такси) и за жилищни нужди. Вторите се предлагат под формата на Bildungskredit в размер до 7 200 евро и Studienkredit в размер до 54 600 евро. И двата заема се изплащат на месечни вноски.

- Родителите на студентите получават месечни семейни надбавки от 184 евро за първите две деца, 190 за третото и 215 евро за четвъртото и следващите, както и твърдо данъчно облекчение (3 504 евро годишно за дете, за родител), докато студентът е под 25 години. Данъчната служба преценява, с оглед интересите на данъкоплатеца, коя от двете форми на подпомагане е по-подходяща.

Планирани реформи:

- В Южна Саксония таксите се премахват от академичната 2014-2015 г.
- Размерът на стипендията се вдига до минимум от 300 евро от зимния семестър на академичната 2013-2014 г.

Гърция

Такси (2013-2014 г.)

- Студентите редовно обучение в първия цикъл на обучение не плащат такси. Само студентите в Гръцкия отворен университет плащат такси за този цикъл на обучение в размер от 550 - 1 650 евро годишно.

- Студентите във втория цикъл плащат такси. Сумите зависят от регулирането на отделните магистърски програми на висшите училища. Има и програми, които не изискват плащане.

- Някои категории студенти са освободени от такси. Те включват стипендианти на

Националната фондация за стипендии (IKY) за сумите, свързани с академичните такси, които не надвишават 3 000 евро годишно.

- Всички чуждестранни студенти от страни извън ЕС, които кандидатстват за висше образование без преминаване на националните матури, не плащат такси за магистърски и докторантски програми.

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Стипендиите се отпускат от IKY, Министерството на образованието и религията, Министерството на външните работи и частния сектор, например изследователски и неправителствени организации. Според Закон 4009/2011 награди и стипендии могат да бъдат предоставяни от висшите училища в зависимост от академичните постижения и финансовото състояние на студентите. Висшите училища могат да отпускат стипендии на студентите през първия и втория цикъл, които работят почасово до 40 часа на месец в полза на висшето училище.

- IKY отпуска стипендия за успех в размер от 1 467,35 евро на година на първокурсници, които имат най-висока оценка на кандидат-студентските изпити и нисък личен/семеен доход. Същата сума се отпуска на записани студенти, които имат високи оценки в края на академичната година. В случай че техният личен/семеен доход е висок, средната им оценка трябва да е над 8,5 от 10. Допълнително подпомагане от 293,46 евро се дава на тези две категории студенти като награда. По отношение на програмите от втория цикъл стипендиантите на IKY получават 450 евро месечно и максимална годишна стипендия от 3 000 евро за целия период на обучение - 12, 18 или 24 месеца.

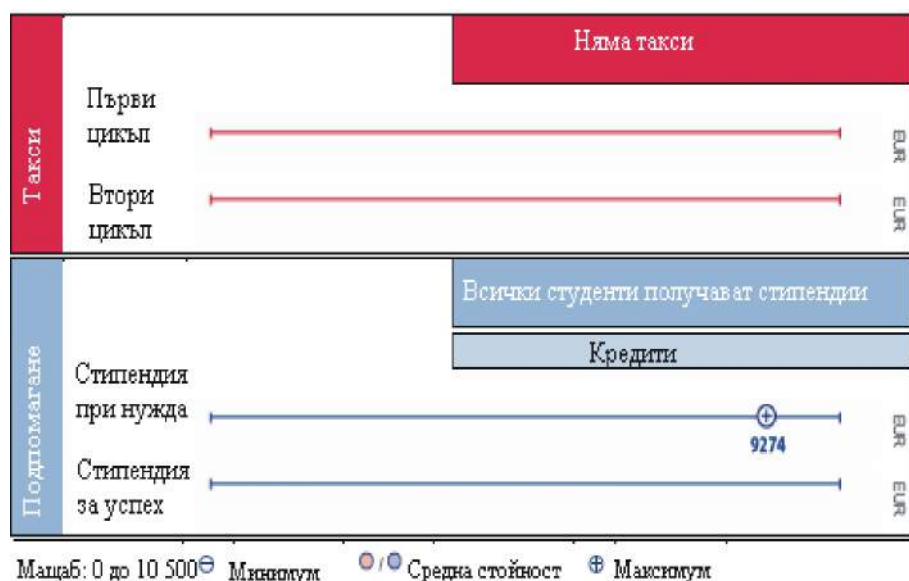
- Магистрите и докторантите могат да кандидатстват за гарантирани заеми в зависимост от академичния им успех и социално-икономическото им състояние;

- Родителите на студентите могат да се възползват от данъчни облекчения. За фискалната 2012 г. освободената сума на първия праг от данъчната скала се е увеличила с 2 000 евро за студенти до 25-годишна възраст. Годишният данък е намален с 10% от разходите за наем на студента до максималната сума от 100 евро. Родителите могат да кандидатстват и за семейни надбавки в размер на 1000 евро. Надбавките се дават за всички студенти през първия цикъл, които не живеят в семейното жилище и при семеен доход под 30 000 евро.

Планирани реформи

- Приет е нов закон (4009/2011), който включва начините за студентско подпомагане и финансова помощ. Законът дава възможност за дефиниране на нивото на подпомагане на обучението на международните студенти от страни извън ЕС, които са приети във висше училища без преминаване на националните гръцки матури. Във връзка с това се очаква министерско решение за определяне на таксите за тези студенти.

Дания

Такси (2013-2014 г.)

- Няма такси за редовно обучение на граждани на Дания и на страните членки на ЕС.
- Всички студенти в заочно обучение плащат такси, определени от висшето училище.
- Международните студенти плащат такси, определени от висшето училище.

Подпомагане (2013-2014 г.)

Държавни стипендии се отпускат на всички студенти. Максималната сума е 5 753 датски крони* на месец за едногодишен период за студенти, които живеят самостоятелно. Стипендии се отпускат на студенти - родители или самотни родители. Допълнителни стипендии от 8 180 датски крони месечно се отпускат на студенти със заболявания. Посочените суми са за 2013 г.

Държавни заеми в размер от 2 943 датски крони на месец се предлагат на всички студенти. За периода на обучение се дължи 4% годишна лихва. Студентите трябва да започнат да изплащат заема не по-късно от една година след завършване. Заемът трябва да се изплати в срок до 15 години. Около половината от студентите се възползват от това подпомагане. Посочените суми са за 2013 г.

- Не се предлагат данъчни облекчения или семейни надбавки.

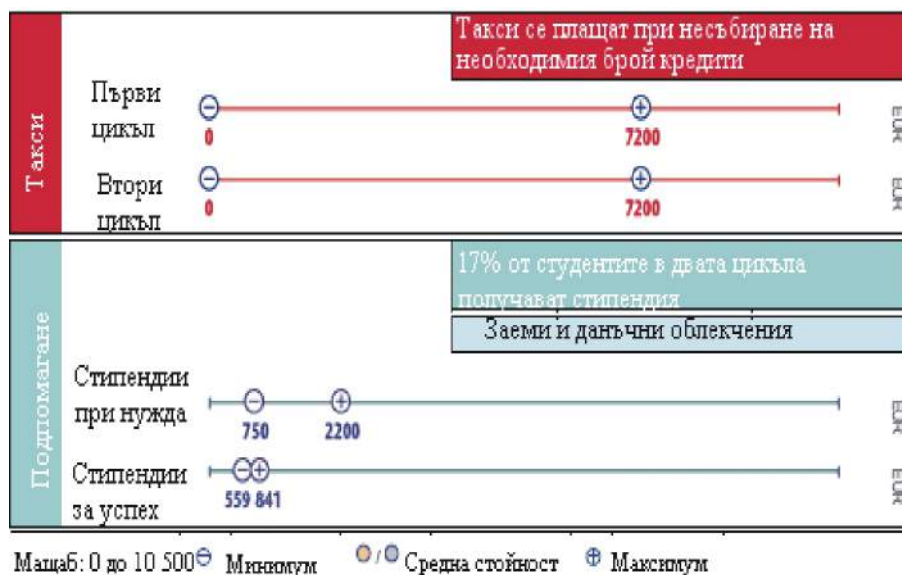
Последни промени

Основните цели са спестяване на държавните разходи и повишаване на ефикасността на преподаване чрез:

- засилване на очакванията на студентите от следването;
- въвеждане на нови образователни рамки, подкрепящи активното завършване на образованието;
- преоценка на стипендиите за студенти, живеещи с родители.

* 7,4437 датски крони = 1 евро.

Естония

Таксу (2013-2014 г.)

▪ От 2013-2014 г. кандидатите във висшите училища в двата цикъла плащат такси при определени условия. Всички студенти, които успеят да получат 30 кредита на семестър и 60 кредита на година по естонския образователен хорариум, могат да учат безплатно. Ако студентите получат 29 кредита, висшите училища имат право (не задължение) да изискат плащане за липсващите кредити.

- Таксите се регулират от правителството.
- Максималната цена на един кредит е 50 евро. Изключения се правят в сферата на изкуството, медицината, ветеринарната медицина, стоматологията (100 евро) и пилотирането на самолет (120 евро).
- Таксите не се регулират за студентите, които се обучават на други езици, студентите задочно обучение и студентите в частните университети.

Подпомагане (2013-2014 г.):

▪ От 2013-2014 г. е въведена нова система за стипендии. Тя определя стипендии при нужда. Сумите варират от 75 до 220 евро месечно и зависят от доходите на студента и/или неговото семейство.

▪ Стипендиите се получават от около 17% от студентите в първия и втория цикъл на обучение. Основната стипендия е в размер на 55,93 евро месечно, а допълнителната 28,13 евро. Тези стипендии се основават на академичните постижения.

- Студентите могат да получават стипендия за 10 месеца на академична година.
- Студентите редовно обучение могат да кандидатстват за държавно гарантирани заеми. Естонските граждани или тези с постоянно местоживее, записани в редовно обучение, имат право да получат държавен кредит за девет или повече месеца, в зависимост от хорариума. Максималният размер е 1 920 евро за академична година.

▪ Има данъчни облекчения за родители, които зависят от състоянието на студента (възраст, семейно положение и др.). Не се отпускат семейни надбавки.

Последни промени

▪ Таксу: всички студенти, които са кандидатствали преди 2013-2014 г., могат да продължат образованието си според текущата система до 2015-2016 г.

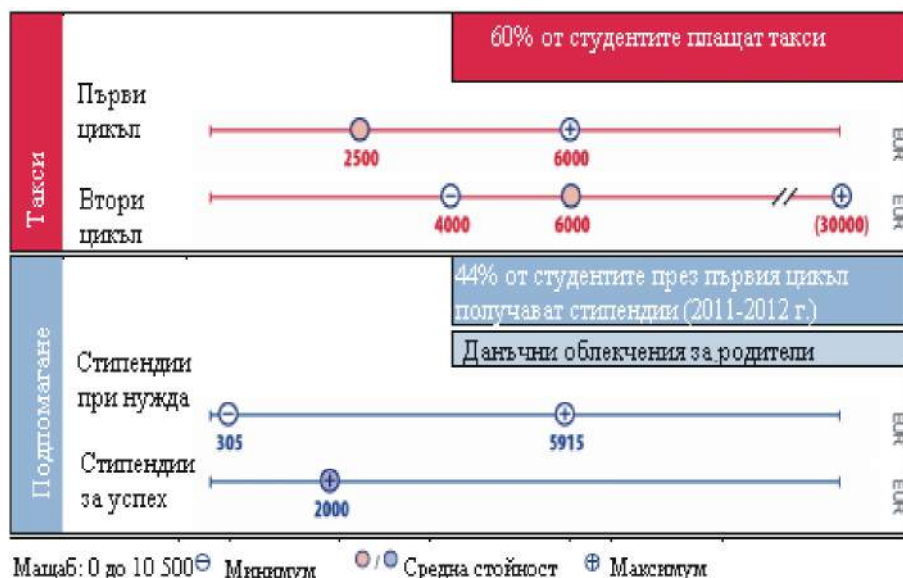
- Стипендии: всички студенти, които са кандидатствали преди 2013-2014 г., имат право

да получат стипендия за успех до 2015-2016 г. От този момент нататък влиза в сила новата система.

Планирани реформи

Министерството на образованието и науката в момента разработва нова програма за разпределение на стипендии, която вероятно ще зависи от резултатите на студентите и професионалните им направления.

Ирландия

Такси (2013-2014 г.)

За първият цикъл студентите редовно обучение от страните членки от ЕС са освободени от всички такси, ако отговарят на постановените условия, но трябва да платят "студентски принос" в размер от 2 500 евро на година. Студентите от ЕС редовно обучение, които не отговарят на условията, трябва да платят такса, която включва обучението и приноса, като средната стойност е 6 000 евро.

За вторият цикъл на обучение по-голямата част от студентите плащат такси за обучение.

Таксите за задочно обучение обикновено са половината от стойността за редовно обучение.

Таксите за международните студенти са около два до три пъти по-високи от тези на студентите редовно обучение от ЕС и се определят от висшите училища.

Подпомагане (2013-2014 г.)

Стипендиите при нужда се предоставят от Министерството на образованието и уменията. Сумите са от 305 до 5 915 евро за академична година, в зависимост от финансовото състояние на студента, броя на членовете в семейството и отдалечеността от висшето училище. Министерството заплаща таксата за обучение на одобрените студенти.

Министерство предоставя и финансиране за сумата от 2 000 евро на академична година. Условията са едновременно при нужда и за успех.

Данъчното облекчение се предоставя при направен разход от академични такси в акредитиран университет.

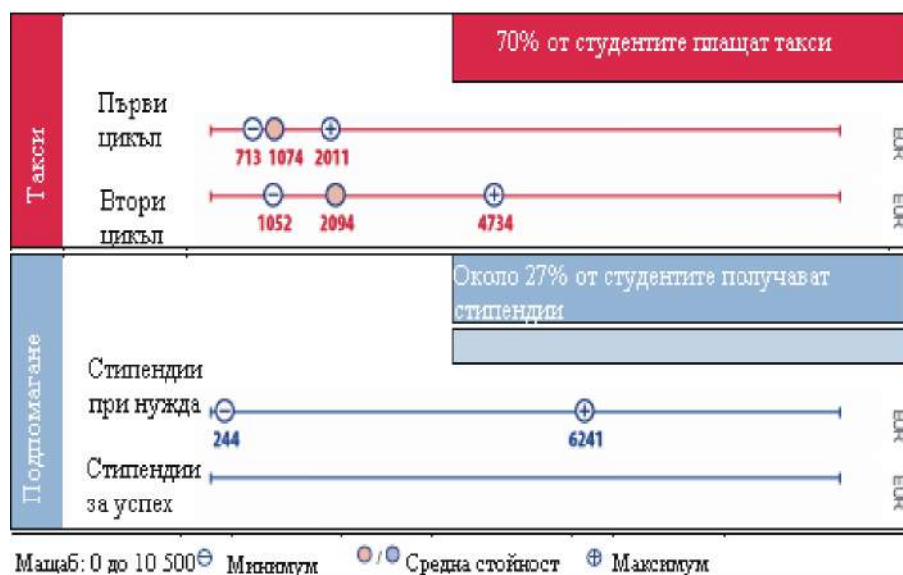
Не се предоставя студентско кредитиране или семейни надбавки освен в случаите, когато родителят участва в програма за социално подпомагане и издържа студент до 22-

годишна възраст в редовно обучение.

Планирани реформи

▪ Прагът на доходите за студентските стипендии се намалява с 3% за 2013-2014 г. Промените ще се отнасят за всички студенти, с изключение на тези със специални такси, които са най-уязвимата група, получаваща стипендии.

Испания

Такси (2013-2014 г.)

▪ Сумите се определят от вида на обучението, броя на взетите кредити и броя на неиздържаните изпити. В различните региони те са различни.

▪ Международните студенти от страни извън ЕС, които не са посочили адресна регистрация в Испания, могат да плащат по-високи такси, в зависимост от региона.

▪ Освобождаването от такси зависи от критерии, сред които най-важен е семейният доход. Освен това се изисква и определено ниво на академични постижения. Също така големи семейства и хора с увреждания ползват различни намаления и дори могат да бъдат освободени от такси.

▪ В контекста на съвременната икономика правителството одобрява нов нормативен акт за спешни мерки относно рационализацията на публичните плащания в образованието за 2012 г. Една от мерките е студентите в университетите да покриват 15-25% от общата стойност на обучението (решението се взема от автономните общности). Тези спешни мерки се прилагат от академичната 2013-2014 г.

Подпомагане (2011-2012 г.)

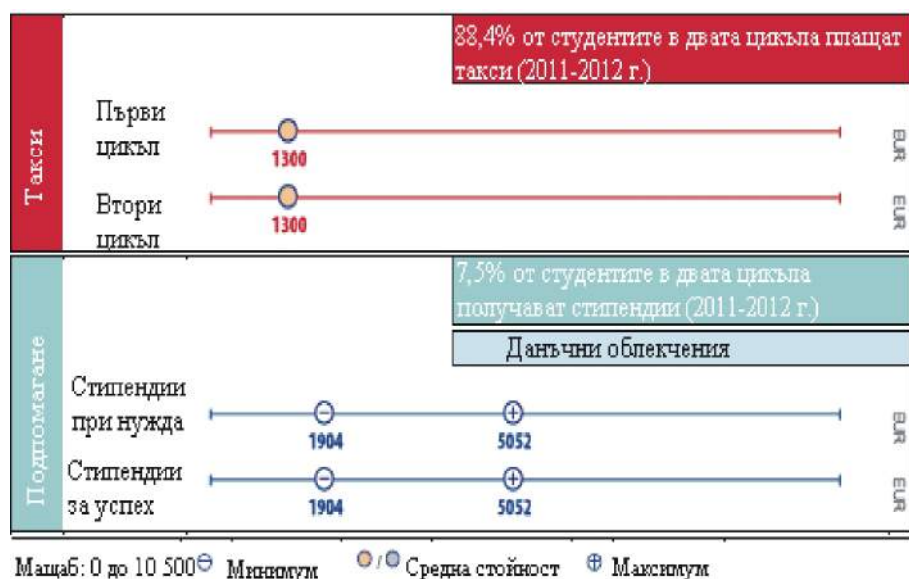
▪ Въпреки че стипендии съществуват на национално, регионално и местно ниво, количествено най-значими са тези на национално ниво. Те са предназначени за покриване на различни разходи като транспорт, квартира, храна, учебни материали и др. Субсидиите покриват също и академичните такси. Студентите могат да получат различни стипендии в зависимост от финансовото им състояние. Средната сума е 2 497,03 евро и освобождаване от академична такса, а минималната и максималната са съответно 244 и 6 241 евро и освобождаване от академична такса.

▪ Стипендиите се отпускат при нужда, но се изисква и минимален академичен успех.

▪ Не се предлагат данъчни облекчения, кредити и семейни надбавки.

Италия

Такси (2013-2014 г.)

Висшите училища определят таксите в началото на академичната година и ги разпределят според социално-икономическия статут на студентите, професионалното направление, цикъла и вида на обучение и др. Висшите училища са задължени да освободят студентите от такси при ползване на стипендии при нужда и за успех. Общата сума на таксите в края на годината не трябва да бъде по-висока от 20% от сумата на държавното финансиране. Сумите се калкулират на изхода и само за статистически цели.

Размерът на таксите, посочени в диаграмата, се изчислява въз основа на последните налични статистически данни и като средни стойности за всички регистрирани студенти.

Международните студенти плащат същите такси като тези на гражданите на Италия.

Подпомагане (2013-2014 г.)

Държавните стипендии се разпределят според нуждите и академичните постижения на студентите. Сумите зависят от това, дали студентът живее с родителите си и са определени от регионалните власти. Например сумата за стипендии при нужда е от 1 904 евро (за студенти, живеещи с родителите си) до 5 052 евро на година (за студенти, които не живеят с родителите си).

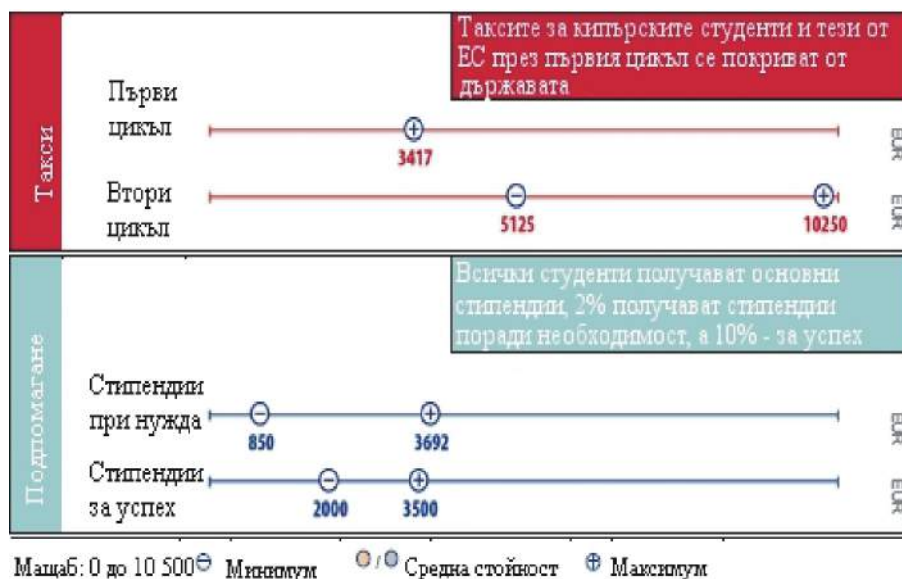
Родителите могат да получат данъчни облекчения в зависимост от реалните разходи за образование. Ако детето е студент, данъчното облекчение се прилага, докато то се издържа от родителите си.

Не се предлагат кредитиране и семейни надбавки.

Последни промени

С влизането в сила на реформите в университетите (Закон 240 от 2010 г.) се променя системата за подпомагане на студентите. Основната цел е да се разширят възможностите на студентите с ниски доходи и да се подобри академичният успех. Основните средства за постигането на тази цел са определяне на минимални изисквания към студентите, гарантиращи образованието на тези с ниски доходи, и създаване на Национален фонд за подпомагане на отличните студенти. Създадена е и Национална система за анализ на студентското осигуряване, която събира данни и проследява реформата. По-голямата част от нормативните актове вече са одобрени.

Кипър

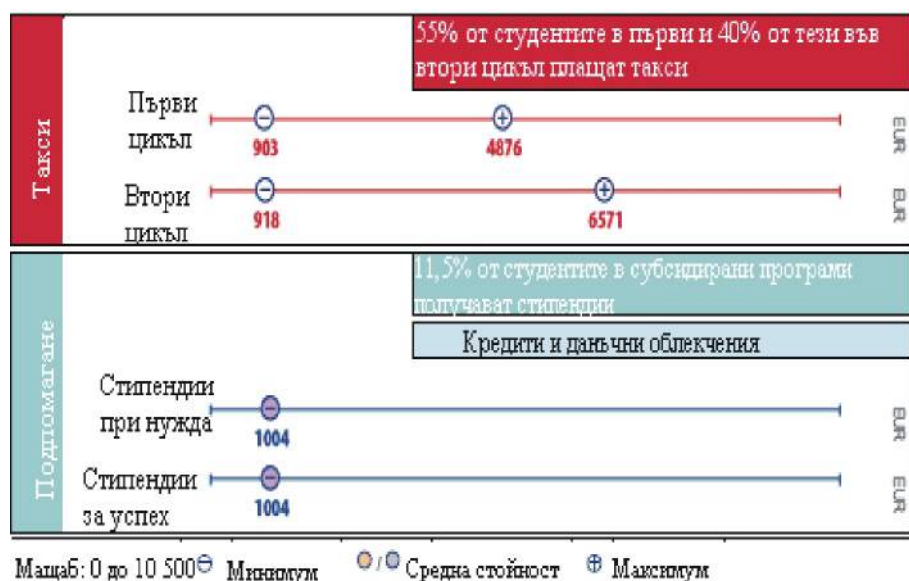
Такси (2013-2014 г.)

- Висшите училища могат да определят таксите, съобразявайки се с ограничения, наложени от Министерството на образованието и културата;
- Първи цикъл - общата сума е 1 709 евро на семестър за кипърски студенти и студенти от ЕС. Таксите се покриват от държавата.
- Международните студенти плащат такси. Таксите за приети студенти от страни извън ЕС са 3 417 евро на семестър.
- Втори цикъл - всички студенти плащат такси в размер от 5 125 до 10 250 евро.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Всички кипърски студенти получават годишна образователна стипендия (основна стипендия) от Министерството на финансите. Според новите правила, които влизат в сила от 2012 г., образователните стипендии се разпределят в зависимост от финансовото състояние на семейството. Минималният размер на стипендията е 850 евро годишно, а максималният - 3 692 евро годишно.
- Около 10% от кипърските студенти получават целеви стипендии при нужда за покриване на разходи за жилище, учебници, наеми и на други разходи, в зависимост от техния социално-икономически статут. Минималната целева субсидия е 500 евро годишно, а максималната - 3 692 евро годишно.
- Около 2% от студентите получават стипендии за успех. Критериите са академични постижения и социално-икономическо положение. Студентите в бакалавърска програма могат да получат до 2 500-3 500 евро годишно, а в магистърска - 2 000 евро годишно.
- Не се предлагат кредитиране и семейни надбавки.

Латвия

Такси (2012-2013 г.)

▪ Студентите в субсидирани програми не плащат такси, но 55% от студентите в първия и 40% от тези във втория цикъл плащат такси.

▪ По-голямата част от студентите, вкл. записаните във вечерни курсове, дистанционно обучение и съвместни програми плащат такси.

▪ Таксите се различават в зависимост от хорариума и всяко висше училище може самостоятелно да ги определя. Те са от 680 до 3400 лата* годишно за редовно обучение и от 630 до 1450 лата годишно за заочно обучение през първия цикъл. За вторият цикъл сумите са от 800 до 4 582 лата годишно за редовно обучение и от 640 до 2 286 лата годишно за заочно обучение. За колежи и краткотрайни програми (ISCED 5B) сумите са от 550 до 900 лата годишно. Някои от висшите училища могат да приложат различна такса в зависимост от годината на обучение, като обикновено таксата през първата година е най-ниска.

▪ Сумите за международни студенти може да се различават за някои учебни програми (медицина, стоматология и инженерни науки) и да започват от 980 лата годишно и да достигат до 7 028 лата годишно (2012-2013 г.) за първия цикъл. За вторият цикъл сумите са от 1 100 до 8 434 лата годишно за редовно обучение и от 650 до 6 470 лата годишно (2012-2013 г.) за заочно обучение. Студентите от ЕС и ЕИО ползват същите привилегии като гражданите на Латвия.

Подпомагане (2012-2013 г.)

▪ Държавните стипендии за покриване на академичните такси се разпределят според успеха. Тези стипендии са основно за приоритетните области: естествени науки, компютърни науки и инженерни науки.

▪ Други публични субсидии традиционно се разпределят според успеха. В последно време се разкриват и повече стипендии при нужда. Студентите с трайни увреждания и сираците, студентите от многочленни семейства или такива в лошо икономическо състояние се ползват с предимство. Държавните стипендии са в размер от 70 лата месечно (за 10 месеца) през първия и втория цикъл. Около 4 000 студенти получават тези стипендии (11,5% от студентите в субсидирани програми) през 2012-2013 г. По-високи стипендии се предоставят от Европейския социален фонд за подпомагане на студенти в магистърски програми в след-

* 0,6973 лата = 1 евро. От 1 януари 2014 г. латът е заменен от еврото.

ните направления: естествени науки, математика, информатика, инженерни науки, здравеопазване, околна среда и творчески направления. През 2012-2013 г. 40,8% от студентите редовно обучение в магистърски програми в тези области получават такава стипендия.

- Съществуват два вида заеми. Първият покрива академичната такса, а вторият жилищните нужди и е с размер от 120 лата месечно. Заемите трябва да се изплатят в срок от 12 месеца след приключване на обучението. През 2012-2013 г. 11% от студентите ползват заеми.

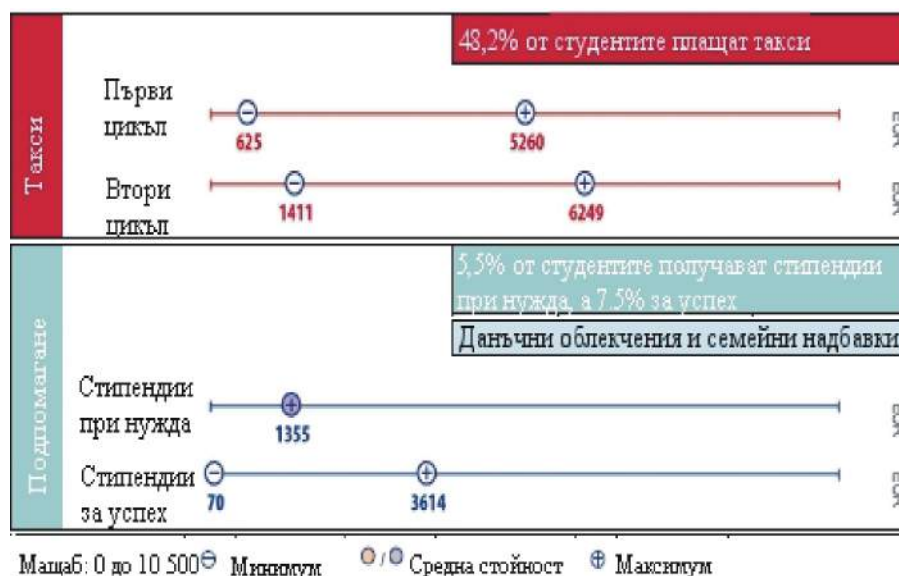
- Данъчно облекчение се предоставя на родителите и студентите (плащащи ДОД) в размер от 150 лата годишно за възвръщане на разходите в здравеопазването и образованието. Родителите също се освобождават от ДОД, когато детето продължава своето образование във висше училище, но до навършване на 24-годишна възраст.

- Няма семейни надбавки.

Планирани реформи

- Целта на Министерството на образование е до 2014 г. да предложи фундаментално нов модел за финансиране на висшите училища чрез използване на механизма за разпределяне на средствата на базата на постиженията. Това ще промени и системата за плащане на такси от студентите.

Латва

Такси (2013-2014 г.)

- Студентите в субсидирани програми не плащат такси. Изключение се прави при смяна на учебната програма (ако таксите са по-високи от предишната програма).

- Всички такси зависят от учебната програма (професионално направление) или вида на обучение (редовно или задочно).

- През първия цикъл таксите са от 3 238 до 18 162 литаса* годишно за редовно обучение и от 2159 до 12 108 литаса годишно за задочно обучение.

- През втория цикъл таксите са от 7 308 до 2 1578 литаса годишно за редовно обучение и от 4873 до 14 386 литаса годишно за задочно обучение.

- Висшите училища могат да определят по-високи такси за граждани на страни извън ЕС и ЕИО.

Подпомагане (2012-2013 г.)

*3,4528 литаса = 1 евро.

- Отпускат се три вида стипендии: за академичен успех, социални стипендии и образователни стипендии.
- Сумите на стипендиите за академичен успех се регулират от всяко висше училище. Те са от 20 до 1 040 литаса месечно и се получават от 10 до 12 месеца.
- Сумите на образователните стипендии са същите като таксите (в зависимост от учебните програми и вида на обучението).
- Социалните стипендии се предлагат на всички студенти с нисък социално-икономически статут, с трайни увреждания и сираци. Сумата е 390 литаса месечно. Студентите могат да кандидатстват за тази стипендия два пъти в годината. Ако студентът отговаря на изискванията, той получава стипендията за срок от 12 месеца.
- На студентите в първия цикъл или в интегрирано обучение, което не се финансира от държавата, приключили с най-добър успех през първите две академични години (в случаите на задочно обучение - половината учебна програма) и след това продължават да поддържат добър успех, се възстановява платената такса за съответния период. Около 2 500 студенти се възползват от това подпомагане.
- През 2012 г. по-малко от 5% от студентите получават заем от държавата (1,68% - за жилищни разходи в размер от 100 до 6 500 литаса и 2,55% - за академични такси в размер от 750 до 22 675 литаса). Заемът във втория случай не може да е по-висок от годишната такса. Държавен заем за частично плащане на разходите в образованието при международни и межуфакултетни програми получават 0,02% от студентите. Той започва от 2 350 и стига до 7 800 литаса. Също 0,02% от студентите получават държавен заем за образователни такси в размер от 520 литаса. Само студенти, които са записани до академичната 2009 г., могат да получат държавен заем.
- Данъчни облекчения за родители - родителите на студенти, които плащат академични такси, могат да кандидатстват за годишно данъчно облекчение в полза на студента, ако той се обучава в бакалавърска програма. Данъчното облекчение е в размер до 15% от платената академична такса.
- Родителите на студентите могат да получат семейни надбавки, ако семейството има три или повече деца под 18-годишна възраст и/или по-възрастни деца редовно обучение (до 24-годишна възраст). Сумата е 52 литаса месечно на дете.

Малта

Takcu (2013-2014 г.)

- Първи цикъл - няма такси за граждани на Малта и ЕС, които са записани в пълна програма редовно обучение в Малтийския университет и Колежа по изкуство, наука и технологии (MCAST). Заочно обучение се предлага само в Малтийския университет, като таксите започват от 350 и стигат до 1 200 евро на семестър. Най-честата сума е 350 евро на семестър.

- Втори цикъл - годишна такса от 400 евро се изисква за всички студенти от Малта и ЕС, които следват пълна програма редовно обучение в Малтийския университет. Студентите в съвместни програми с чуждестранни университети плащат по-високи такси, които не са отбелязани в таблицата. MCAST не предлага обучение във втория цикъл. Таксите за редовно вечерно обучение са между 1 100 - 1 600 евро на семестър (най-често 1 450 евро), а за заочно обучение започват от 550 и стигат до 2 600 евро на семестър (най-често 725 евро).

- Международните студенти плащат такси за програми от първия и втория цикъл, които са по-високи от тези на студентите от Малта и страните от ЕС.

Подпомагане

- Стипендии за подпомагане на студентите се предоставят на всички граждани на Малта, които следват редовно обучение първи цикъл. Студентите от ЕС, които покриват заложените критерии, също получават тази стипендия. Критериите се отнасят до гражданство, години пребиваване в Малта, завършено образование, възраст, честота на присъствие и академичен успех. Студентите получават и еднократна помощ в размер от 465,87 евро, още 83,86 евро всеки четири седмици между месеците октомври и юни, както и годишна стипендия в размер от 465,87 евро. Студентите, които следват в направленията природни науки, математика и информационни технологии получават еднократна помощ от 698,81 евро, още 146,75 евро всеки четири седмици и годишна стипендия в размер от 698,81 евро.

- Студентите, които са положили повече усилия, могат да получат допълнителна стипендия, която е с по-висок размер. Те получават едногодишна помощ от 582,34 евро, субсидия от 251,57 евро всеки четири седмици през месеците от октомври до юни и едногодишна помощ от 582,34 евро.

- Предлагат се субсидии и в някои програми от втория цикъл, които са изискване за практикуването на регулирана професия.

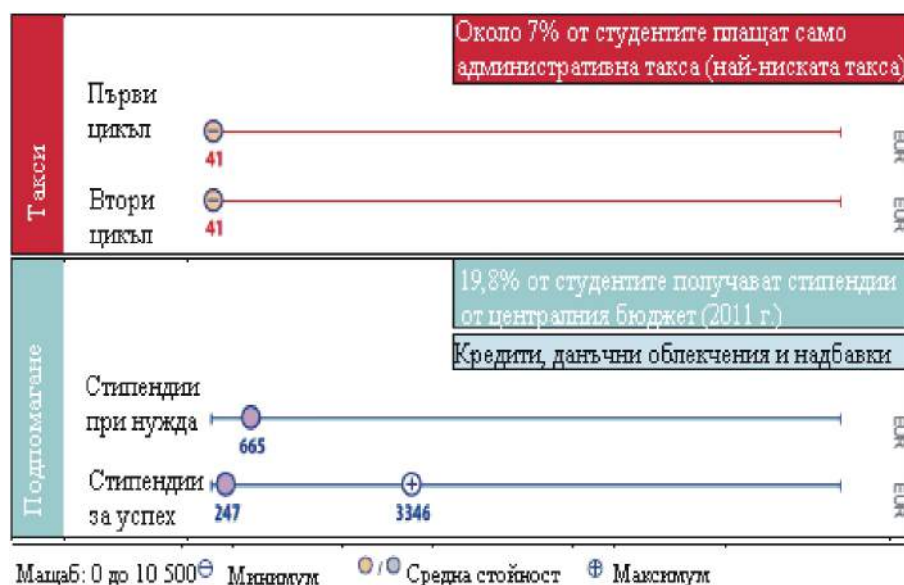
- Съществуват няколко възможности за стипендии за студенти, които искат да следват в бакалавърска или следваща степен в Малта и чужбина. Тези възможности се актуализират на определени периоди и включват Програмата на малтийското правителство за стипендии (MGSS - за бакалавърски и последващи програми във всички области), Програмата на Малта за стипендия за изкуство (MAS) и Програмата на Малта за стипендия за спорт (MSS).

- Стипендията за младежка специализация (YSSS) предлага възможност на младите малтийски граждани на възраст между 18-30 години да кандидатстват за заем със субсидиран лихвен процент, с цел да доразвият своето образование в чужбина или чрез дистанционно обучение, при условие че има такава възможност в Малта.

- Данъчни облекчения за родители - от 1 януари 2012 г. правителството въвежда нов вид данъчна категория, която е насочена към родителите, които осигуряват децата си. Критериите са децата да са на възраст до 21 години и да са в системата на висшето образование. Облекчението е в размер от 150-840 евро от годишния ДОД.

- Не се предлагат семейни надбавки.

Полша

Такси (2012-2013 г.)

Студентите плащат административни такси, които включват издаването на студентски карти, студентски книжки и дипломи. Сумите се определят ежегодно от министъра на науката и висшето образование. Плащат се и такси от студентите при записване. Максималните суми се определят от министъра, а същинските суми се определят от ректорите на висшите училища. Общата сума е около 170 злоти.* Таксите се плащат еднократно, а не годишно.

Академичните такси, определени от висшите училища, се заплащат от студентите задочно обучение с изключение на тези от тях, които са освободени изцяло или ползват намаления поради нисък икономически статут или отлични постижения. Подробните правила относно таксите и условията за пълно или частично освобождаване от тях, се дават от съветите на съответните висши училища.

Студентите редовно обучение в държавните висши училища плащат такса само при повтаряне на курс на обучение поради лош успех.

Студентите от ЕС, страните членки на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) и някои други категории студенти (например бежанци) се обучават при същите условия, както гражданите на Полша. Таксите за международните студенти извън тези категории се определят от съветите на съответните висши училища.

Подпомагане (2012-2013 г.)

Финансово подпомагане се предлага на студентите в следните форми: стипендия при нужда за студенти с нисък личен/семеен доход, стипендия при нужда за студенти с увреждания; спешен кредит и стипендия за успех за отлични студенти. Прагът на доходите за студентите при нужда и студентите с нисък семеен доход е от 592,80-850,20 злоти на човек за година (от 1 ноември 2012 г.).

Средната стойност на стипендиите при нужда е 2 783 злоти (2011 г.). Средната сума на стипендията за успех е 1 035 злоти, а максималната е 14 000 злоти.

Заеми от 6 000 злоти годишно могат да се взимат от студенти, които имат личен доход под 2 300 злоти месечно (през 2012 г.). Държавата гарантира част от заема за студенти с ниски доходи: студенти със семеен доход от 600 злоти на месец на човек получават

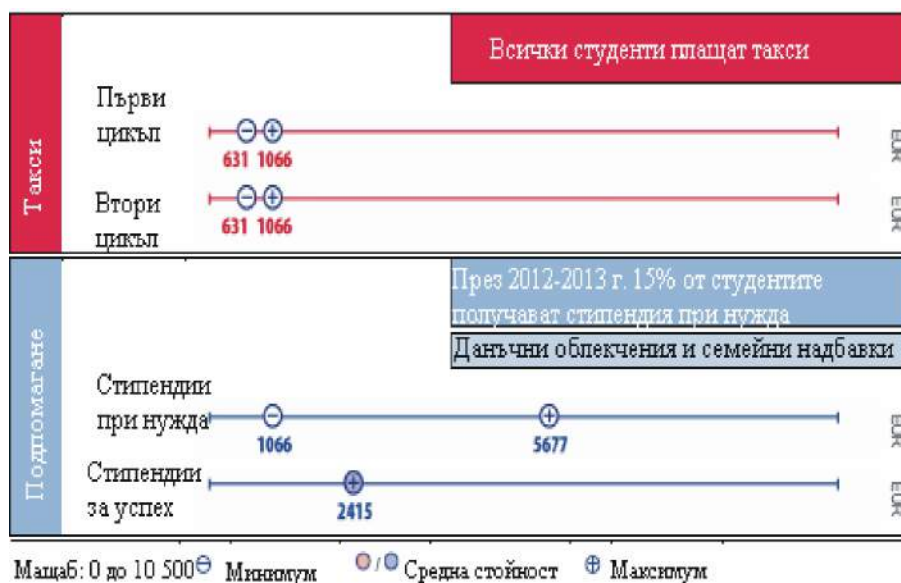
*4,1847 злоти = 1 евро.

100% гаранция на заема, тези със семеен доход от 1 000 злоти - 70%.

- Данъчните облекчения за родители/настойници на студентите са в размер от 1112,04 на дете за година през 2011 г., ако семействата получават надбавки и/или студентът не получава доход над 3 089 злоти годишно.

- Семейните надбавки се предоставят при нисък семеен доход или трайно увреждане на студента.

Португалия

Таксу (2013-2014 г.)

- Годишните такси за първия цикъл, за интегрирани курсове през втория цикъл (mestrados integrados) и за втория цикъл (mestrados), които са нормативно изисквани след първия цикъл за практикуването на определени професии, се регулират от всяко държавно висше училище. Сумите са от 630,50 до 1 065,72 евро.

- В други случаи при втория цикъл академичните такси се фиксират свободно от държавните висши училища.

- Минималната стойност на таксите се определя в началото на всяка академична година като 1,3 пъти минималната работна заплата. Максималната стойност на заплатите се определя всяка година в зависимост от инфлацията. Повечето висши училища ползват максималната стойност.

- Международните студенти плащат по-високи такси.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Студентски стипендии се предоставят при нужда и за успех.

- Критериите за отпускане на стипендия при нужда се определят от икономическото състояние на студента и неговото семейство. Стипендиите при нужда са от 1 065,72 до 5677,14 евро за 2013-2014 г.

- Стипендиите за успех са в размер от 2 415 евро за 2013-2014 г.

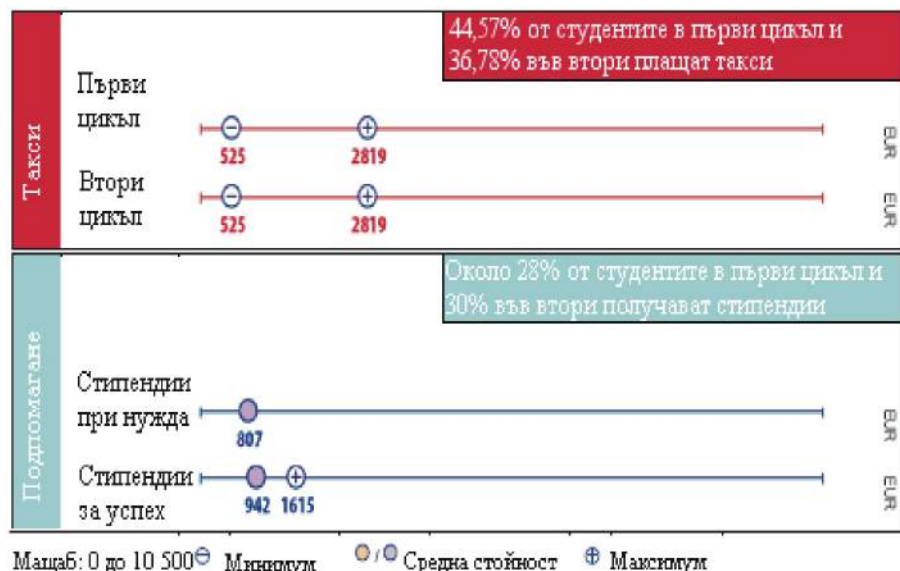
- Няма специални правила за заем с ниска лихва за студентите, който да е гарантиран от държавата. През 2011-2012 г. 3,66% от всички записани студенти ползват заем.

- Данъчни облекчения за родителите се прилагат при разходите за обучение.

- Детските надбавки се разпределят на семейства със синове/дъщери, записани във висше училище, на възраст до 24 години със семеен доход, който не надвишава с 1,5 индекса на

социално осигуряване 14 (за 2013 г. - 8 803,62 евро) и когато семейството има по-малко от 240 пъти социалния индекс (за 2013 г. - 100 612,80 евро).

Румъния

Такси (2012-2013 г.)

- Всеки университетски съвет определя размера на таксите за всички програми, както и критериите за освобождаване от тях. Всички кандидат-студенти плащат административна такса.

- Надбавките се изчисляват на базата на броя на студентите и размера на определения държавен бюджет. През академичната 2012-2013 година таксите са: 2341 леу* за социални науки (36% от всички студенти), 4 097 леу за технически науки (36% от всички студенти) и 12 571 за изкуства (0,09% от всички студенти).

- Международните студенти плащат такси. Сумата на минималните такси се определя от Закон 1/06.01.2010 за всяко направление.

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Стипендиите за успех имат различна форма - за обучение (най-често 250 леу месечно) и за постижения (най-често 350 леу месечно). Стипендиите за висок успех (една за всеки факултет) могат да са до 600 леу месечно. За отличен резултат се изплащат до 500 леу месечно при изследователски бакалавърски програми. Всички стипендии са 9-месечни.

- Стипендиите при нужда най-често са в размер от 300 леу месечно, като критериите са финансовото състояние на студента.

- Сумите за стипендиите се определят от всяко висше училище. Те имат за цел да покрият разходите за жилище и храна. Университетите разпределят броя на стипендиите от общите образователни разходи. Фондът се актуализира ежегодно със заповед на министърството.

- Не се предлагат кредитиране, данъчно облекчение и семейни надбавки.

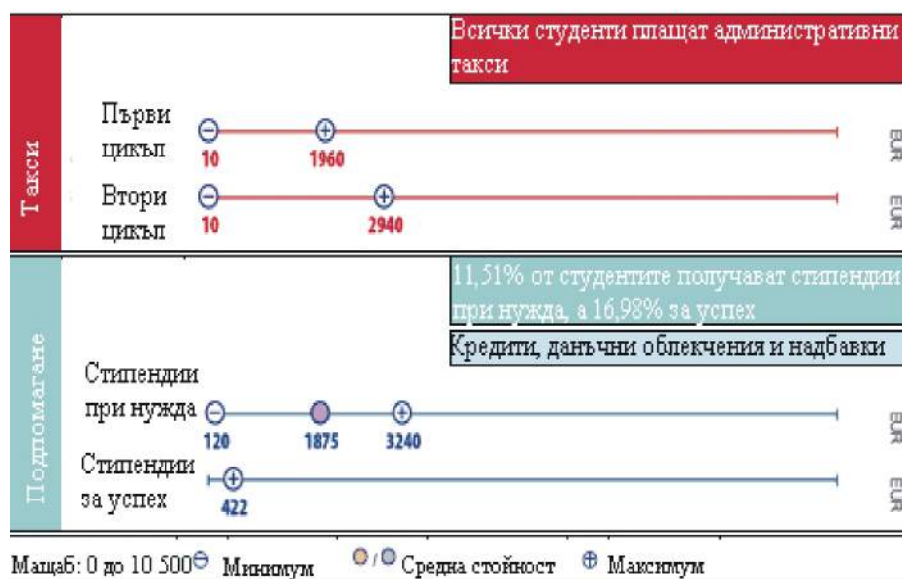
Последни промени

- Румъния приема разпоредби по отношение на развитието на висшето образование, като целта е увеличение на броя на лицата със завършено висше образование.

- Друга цел е увеличение на бюджета за образование с 3% през 2013 г.

* 4,4593 леу = 1 евро.

Словакия

Такси (2013-2014 г.)

- Всички студенти плащат административни такси от 10-100 евро на академична година. Студентите редовно обучение в държавните висши училища, които не просрочат обичайния срок на обучение, не плащат такси за обучение.
- Студентите, които просрочат установения срок на обучение или се обучават едновременно в две програми през академичната година, трябва да плащат такси за обучение, които не могат да надхвърлят сумата от 1 525 евро за академична година за първия и втория цикъл. Студентите, които са приети в програми задочно обучение или външни програми, трябва да плащат такси в размер 630 - 1 960 евро годишно през първия цикъл и 950 - 2 940 евро годишно за втория цикъл.
- Образователните и другите такси в държавните висши училища не могат да надхвърлят 50% от средната такса за редовно обучение;
- Студентите от страните извън ЕС плащат по-високи такси в размер от 2 000 до 10 000 евро годишно.

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Съществува законов ред за получаване на социална стипендия при определени условия. Сумите са от 10 до 270 евро месечно. Стипендии за мотивация се разпределят от висшите училища за отлични постижения в обучението, изследователската работа и за спортни и артистични изяви. От януари 2013 г. тези стипендии се раздават на 50% от студентите за отлични постижения и на 10% от студентите за постижения в изследователската работа, спортните и артистичните прояви. Сумите се определят с решение на висшето училище или факултетите, в което се аргументира присъждането на стипендиите.
- Държавно субсидирани заеми от 1 328 евро годишно се предлагат на студенти в редовно и задочно обучение от Фонда за студентско кредитиране.
- Семейни надбавки получават родители със студенти до 25-годишна възраст, които не надвишават установения период на обучение (23,10 евро месечно).
- Данъчно облекчение се предоставя на родителите под формата на отстъпка в размер на 23,01 евро месечно.

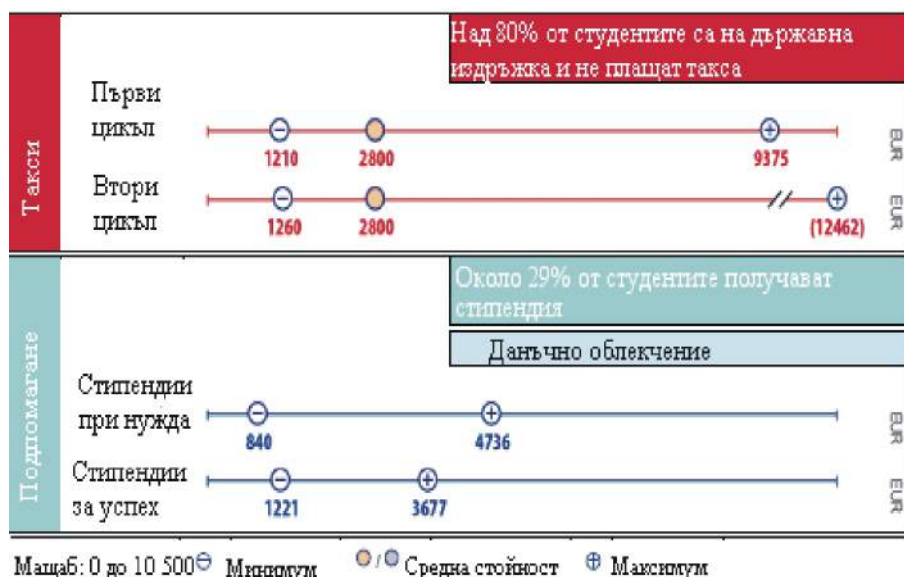
Планирани реформи

- На 1 януари 2013 г. Фондът за студентско кредитиране е заменен с Фонд за образова-

телно подпомагане. Бордът на фонда определя максималния размер на кредитите. През академичната 2013-2014 г. условията за заемане са следните: минимален размер от 500 евро, максимален размер за първия и втория цикъл 3 000 евро годишно. Заемите могат да се получат само веднъж годишно за максимален период от 6 академични години, като не е задължително те да са последователни.

Словения

Такси (2013-2014 г.)

▪ Студентите редовно обучение в държавните висши училища, които са на държавна издръжка, не плащат такси за обучение, а единствено такси за кандидатстване и невзети изпити.

▪ Студентите редовно обучение в държавните висши училища, които не са на държавна издръжка, студентите заочно обучение и международните студенти от страни извън ЕС плащат такси за обучение. Сумите започват от 1 210 и стигат до 9 375 евро за първи цикъл и от 1 260 до 12 472 евро за втори цикъл. Сумите се отнасят до Университета в Любляна.

Подпомагане

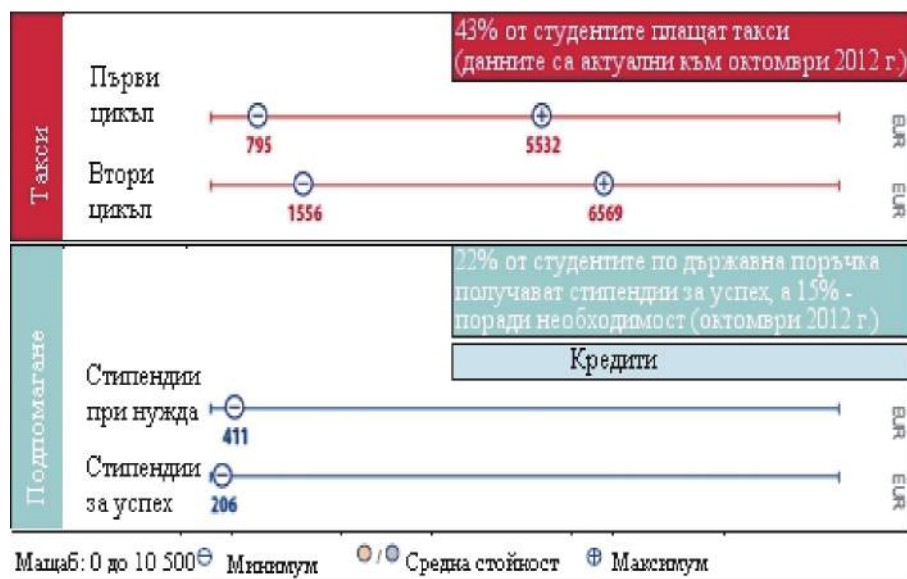
▪ Национални стипендии се предоставят за студенти в неравностойно положение и с ниски доходи. Те се разпределят при определени критерии, които включват едновременно изисквания за нужда и за успех. Предлагат се и стипендии за успех. Стипендиите се предоставят за една година.

▪ Студентите трябва да бъдат под 26-годишна възраст в първия цикъл на обучение, за да получават държавно подпомагане.

▪ Данъчните облекчения за родителите зависят от броя на децата, които са на тяхна издръжка (2 436,92 до 7 957,14 евро на година през 2013 г.). Могат да се ползват от всички родители, чийто деца са студенти под 26-годишна възраст.

▪ Не се предлагат кредитиране и семейни надбавки.

Унгария

Такси (2013-2014 г.)

- Висшите училища определят таксите за обучение според постановление на правителството.
- Такси се плащат от студентите, които не са държавна поръчка. Местата държавна поръчка се разпределят според успеха от кандидат-студентските изпити (за 2012 г. 57% от местата са държавна поръчка).
- Сумите започват от 230 000 форинта* и стигат до 1 600 000 форинта за първия цикъл на обучение и от 450 000 до 1 900 000 форинта за втория. Сумите за единния курс на обучение са 300 000-2 700 000.
- Студентите с най-висок успех, но не по държавна поръчка, могат да получат държавно финансиране по време на следването. От друга страна, студентите държавна поръчка, които просрочат установения период на обучение или не получат минимум 50% от кредитите, губят своя статут за финансиране.
- Международните студенти плащат същите такси, както студентите, които не са държавна поръчка.

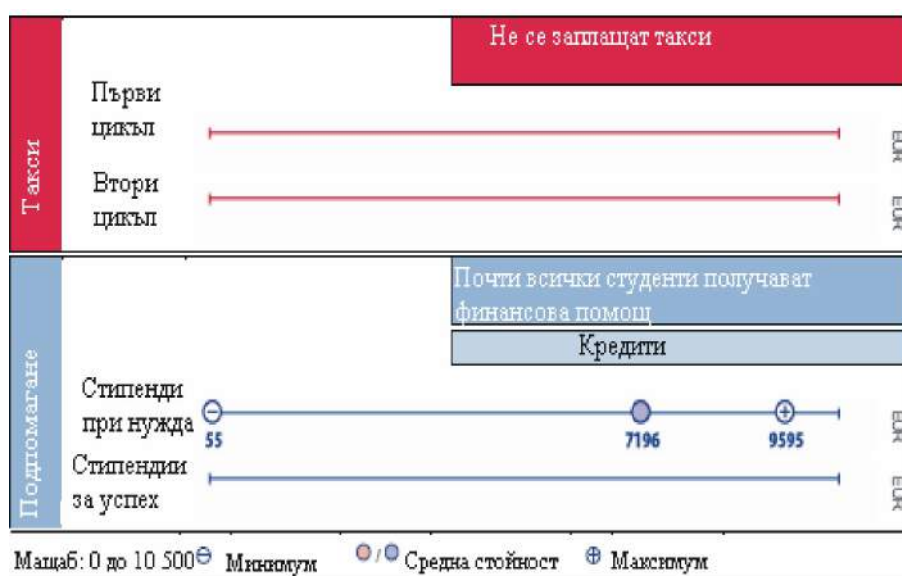
Подпомагане (2012-2013 г.)

- Редовната стипендия при нужда се изплаща за период от 10 месеца годишно.
- Минималната сума, която е определена нормативно, за студенти в неравностойно положение, за тези до 18-годишна възраст под настойничество и за тези, живеещи с един родител, е 11 900 форинта за академична година. Минималната сума за студенти с трайни увреждания, сираци, студенти от многочленни семейства, е 238 000 форинта за академична година.
- Към месечните изплащания на стипендии при нужда има също и програма за стипендии, която се финансира съвместно от общините и висшите училища (Bursa Hungarica). Освен това съществуват еднократни и спешни помощи.
- Само студентите държавна поръчка могат да получат стипендии за успех. Изискванията са те да имат необходим брой кредити или минимален успех, определен от висшето училище. Стипендиите се изплащат за период от 10 месеца годишно.
- До 50% от студентите държавна поръчка получават стипендии за успех.

* 289,25 форинта = 1 евро.

- Минималната сума за стипендиите е 59 500 форинта за академична година;
- Диаграмата не включва данните за Стипендията на Унгарската република, която се дава само на студентите с най-високи постижения (до 0,8% от студентите държавна поръчка) и е със значително по-висока сума.
- Кредити, гарантирани от държавата (Студентски заем 1), се предлагат на всички студенти (максимално за 50 000 форинта месечно за период от 10 месеца годишно). Сираците и тези с безработни родители могат да получат допълнително 10 000 месечно. Максималният срок е 5 години (7 за програми с по-дълго обучение като медицина). Студентите под 35-годишна възраст могат да кандидатстват за този заем, който е с общо предназначение.
- Друг вид студентски заем (Студентски заем 2) се предлага от академичната 2012-2013 г. на студентите, които плащат такси за обучение. Той е държавно субсидиран с по-нисък лихвен процент от предишния вид заем. Може да се използва само за покриване на разходите по образование и за изплащане на цялата такса за обучение. Студентите, които плащат такси за обучение, могат да кандидатстват и за двата заема, за да покрият образователните и жилищните си разходи.
- Не се предлагат данъчно облекчение и семейни надбавки.

Финландия

Такси (2012-2013 г.)

- Няма такси за обучение.
- В определени англезични магистърски програми висшите училища могат да изискат плащане на такси от граждани на страни извън ЕС и ЕИО по време на изпитателния период (2010-2014 г.).

Подпомагане (2012-2013 г.)

- Стипендиите за образование (SG) изискват минимално ниво на получени кредити. Те се предоставят за периода на обучение в зависимост от възрастта и от това, дали студентът живее с родителите си. Сумите са в размер 55-298 евро месечно.
- Финансовото подпомагане за жилищни нужди (HS) покрива 80% от наема на студентите, които живеят самостоятелно. Максималната сума е 201,60 евро месечно.
- SG и HS се предлагат само на студенти с годишен доход под 11 850 евро. Това не е абсолютният максимум, но се отнася до типичната ситуация, когато студентът получава

финансова помощ в продължение на девет месеца. За всеки месец по време на получаване на стипендията освободената от налог сума е около 660 евро, а за всеки месец без финансово подпомагане тя е 1 970 евро. Ако лицето е получило помощ за девет месеца, то може да получава други доходи до 11 850 евро годишно, без значение как те се разпределят през календарната година.

- SG и HS могат да се получават 12 месеца в годината, но най-често само за 9 месеца. Обичайната сума е 7 195 евро (от които 2 700 евро е студентски заем, който се използва от 40% от студентите).

- Студентските заеми от 300 евро месечно са гарантирани от държавата. Студентите, записани през месец август 2005 г., които завършат в определените срокове, могат да получат данъчно облекчение при тези заеми.

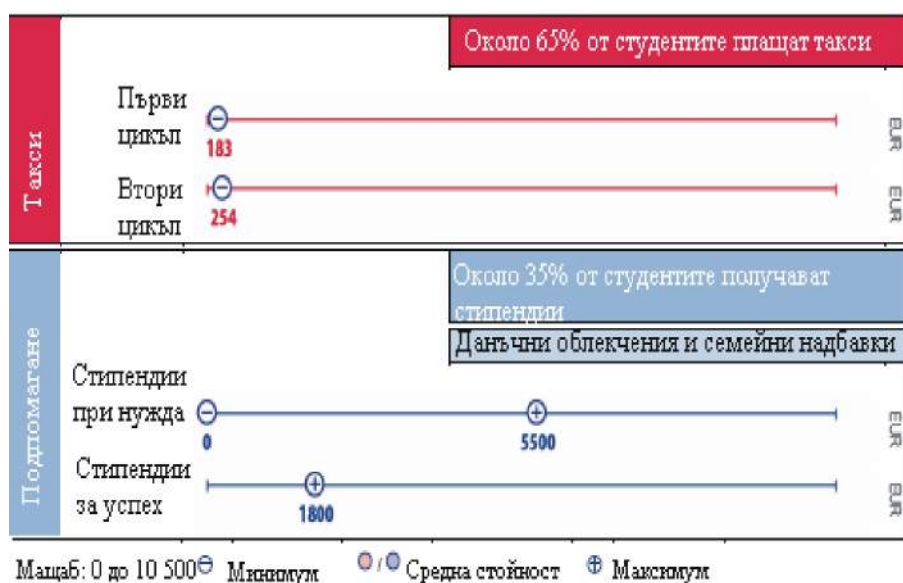
- Не се предлагат данъчно облекчение и семейни надбавки.

Последни промени

- През пролетта на 2012 г. Министерството на образованието и културата определя работна група, която да разработи система за финансово подпомагане на студентите. Подготвят се поправки в нормативните актове на базата на предложенията на тази работна група. Промените влизат в сила от август 2014 г. Целта на реформата е подпомагане на студентите редовно обучение и увеличаване на тяхната успеваемост.

- Подпомагането на студентите ще се обвърже с разходите за живот от 1 септември 2014 г.

Франция

Такси (2013-2014 г.)

- Таксите се определят ежегодно от Министерство на висшето образование и науката. За първият цикъл на обучение (L1, L2, L3) таксата е 183 евро, а за втория цикъл (M1, M2) - 254 евро. Няколко университета определят допълнителни такси за обслужване (изготвяне на дипломи). В някои държавни висши училища таксите могат да надхвърлят сумата от 2 000 евро годишно.

- Таксите във висшите училища (grandes écoles) и инженерните училища се различават, но най-честите суми са 550 евро годишно. В някои от тях те могат да достигнат до 10 000 евро годишно, в зависимост от доходите на студента. Има и някои висши училища, които не

само предлагат безплатно образование, но плащат на студентите (ако студентите са евентуални държавни служители и получават заплатата от държавата), например висшите политехнически и педагогически училища (école polytechnique и écoles normales supérieures).

▪ Студентите, които получават стипендия (34,7% през 2012-2013 г.), са освободени от такси.

Подпомагане (2013-2014 г.)

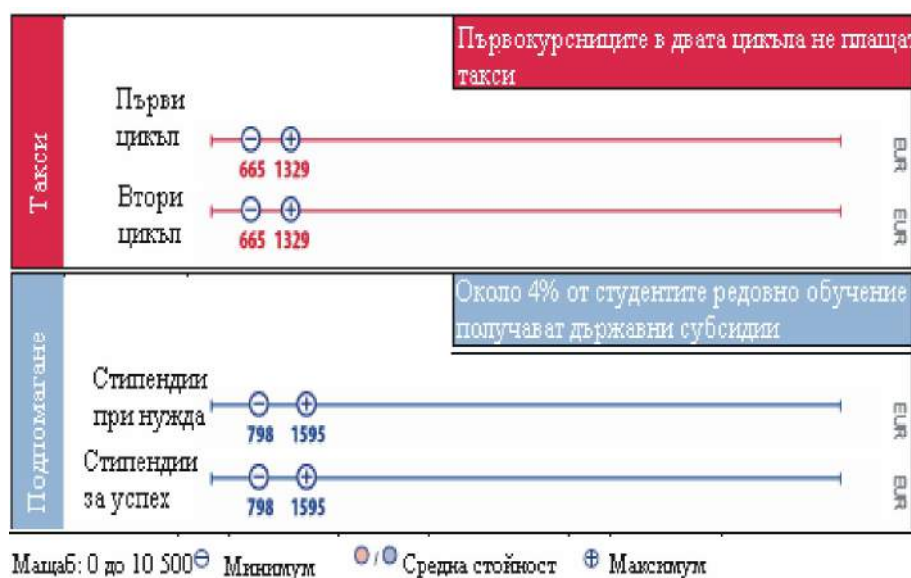
▪ Стипендиите се разпределят въз основа на финансовите нужди на студентите под 28-годишна възраст.

▪ Сумите за стипендии за успех зависят от оценката на социалните критерии. Студентите се разпределят в категории според семейния им доход. В рамките на реформата на стипендиите (2013 г.) е създадена нова категория за студенти от най-бедните слоеве, както и за студентите в неравностойно положение. Всички стипендианти се обучават безплатно и получават надбавка за социално осигуряване (211 евро). През 2013-2014 г. сумите за годишните стипендии са от 0 (за студенти от най-бедните слоеве, които получават само надбавки) до 5 500 евро. Студентите, които получават стипендии при нужда, могат да получат и стипендия за успех на стойност от 1 800 евро.

▪ През 2008 г. Министерството на висшето образование и науката започва нова политика за улесняване на вземането на заеми от всички студенти под 28-годишна възраст. Държавата гарантира заеми с максимална стойност до 15 000 евро чрез специален фонд (OSEO). По-малко от 0,1% от студентите се възползват от тях.

▪ Семейни надбавки се изплащат за две или повече деца под 20-годишна възраст, които са на издръжка на родителите. Минималната сума е 128,57 евро на месец и се увеличава с броя на децата, като при пето дете сумата е 164,74 евро за всяко дете. Допълнителна сума от 64,29 евро на месец се изплаща за всяко дете, което е между 16-20-годишна възраст.

Хърватия

Такси (2013-2014 г.)

▪ Таксите през първата година на първия и втория цикъл се покриват изцяло от Министерството на науката, образованието и спорта.

▪ През следващите години на обучение сумите се определят от висшите училища по различни критерии: брой на събраните кредити и изпълнение на академичните задължения. За

някои студенти таксите се плащат от правителството, други плащат част от таксите, а трети ги плащат изцяло. През академичната 2012-2013 година правителството поема таксите на 38% от студентите, а 61% от студентите сами плащат част от тях.

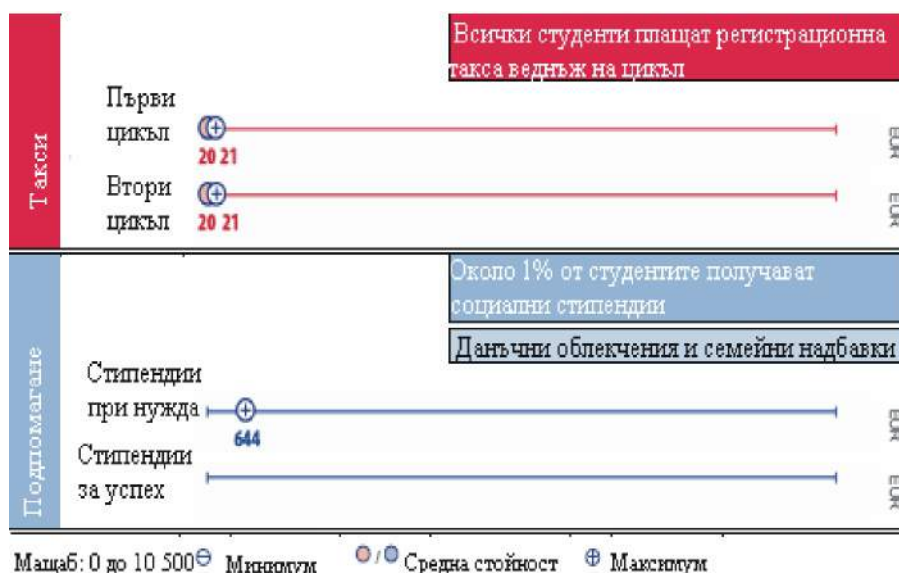
- Таксите в двата цикъла са в размер от 5 000 до 10 000 кун* годишно.
- Определена част от таксите плащат 25% от бакалаврите и 20% магистрите.

Погномаване (2013-2014 г.)

▪ На национално ниво стипендиите се изплащат от два източника - Министерството на науката, образованието и спорта и Националната фондация за подпомагане на ученици и студенти. И двете институции разпределят стипендиите според критерии, които включват необходимост и успех. Стипендиите са в размер 500-1 000 кун месечно за 12 месеца годишно до завършване на обучението (общо 6 000-12 000 кун годишно).

- Допълнителни стипендии се разпределят от регионалните и местните власти.
- Студентите заочно обучение не могат да кандидатстват за стипендии.
- Не се предлагат кредити, данъчни облекчения и надбавки.

Чехия

Таксу (2013-2014 г.)

▪ Таксите се отнасят само до процедурите за кандидатстване и се плащат веднъж на цикъл.

▪ Студентите, които просрочат установения период за обучение даже с една година, трябва да плащат такси. Сумите са минимум 7 998 чешки крони** годишно, базирани на средния разход от държавния бюджет. По закон няма определен максимум.

▪ Студентите, които учат във втора или следваща програма, завършваща с получаването на образователна степен, трябва да плащат такси, като максималната сума е 2 666 крони на академична година.

▪ Студентите в програми на чужд език плащат такси без определена максимална сума. В тези случаи таксите се определят от висшето училище.

▪ Таксите за международни студенти са същите като за гражданите на Чехия.

* 7,5217 кун = 1 евро.

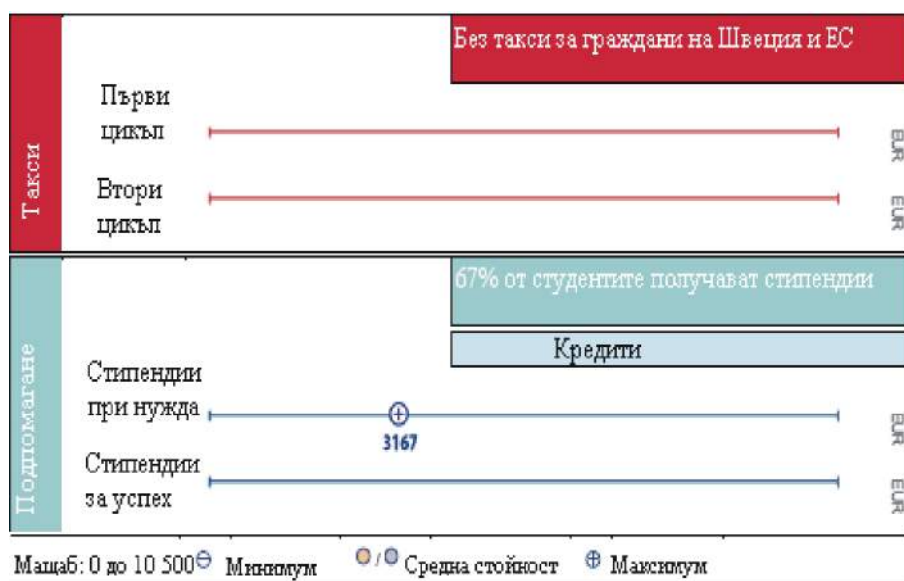
** 25,149 крони = 1 евро.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Стипендиите могат да бъдат разпределени за отличен успех, изследователска дейност, артистични и спортни постижения.
- Студентите, които имат постоянно местожителство, различно от местоположението на висшето училище, получават стипендия за жилищни нужди в размер от 5 400 крони годишно.
- Предлага се социални стипендии за студенти в лошо финансово състояние в размер 16 200 крони годишно.
- Не се предлага студентско кредитиране.
- Осигурени са семейни надбавки. Те се изплащат, докато студентът навърши 26 години. Критериите са финансовото състояние на семейството. Детските надбавки в размер от 700 крони месечно се изплащат, ако семейният доход е 2,4 пъти под определената норма.
- Данъчни облекчения на родителите се предлагат под формата на отстъпки за всеки студент до 26-годишна възраст. Отстъпката е в размер от 13 404 крони годишно. Ако студентът е с трайни увреждания, тогава размерът се удвоява.

Последни промени

- Според поправки в Закона за висшето образование (влезли в сила от 30 януари 2013 г.) студентите, които прекъсват по повод майчинство и бащинство, се освобождават от санкциите, които се отнасят за студентите, просрочили срока на обучение.

Швеция**Такси (2013-2014 г.)**

- Няма такси за обучение за граждани на Швеция, ЕС и ЕИО и ЕАСТ.
- Другите групи студенти плащат такси за обучение от есента на 2011 г. Висшите училища определят максимите, като водещ е принципът за покриване на пълните разходи за обучение.

Подпомагане (2013-2014 г.)

- Стипендии в размер от 707 шведски крони* седмично (3 063 на месец) за 9 месеца от

* 8,7041 шведски крони = 1 евро.

годината се предлагат на всички. Максималният годишен размер е 27 567 шведски крони. През 2012 г. 67% от студентите получават стипендии.

- Предлагат се заеми от 1 547 шведски крони седмично (6 712 на месец) за 9 месеца от годината.

- Студентите с деца могат да получат допълнителна стипендия. Възможно е студентите да получат и допълнителни заеми за разходи, свързани с обучението. Това включва случаи като разходи за пътуване, музикални инструменти и др.

- Не се предлагат данъчни облекчения и семейни надбавки.

Източник:

National Student Fee and Support Systems, 2013/14. Eurydice - Facts and Figures

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/fees_support.pdf

М. Белтов